

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

katedra psychologie

Bakalářská práce

**Názory náboženských skupin a ateistů na interrupce
v České republice**

Anastasiia Leus

© 2019 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Anastasiia Leus

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Názory náboženských skupin a ateistů na interrupce v České republice

Název anglicky

Opinion of religious communities and atheists on abortion in Czech republic

Cíle práce

Cílem této bakalářské práce je zjistit, ovlivňuje-li politika interrupcí světonázor náboženských skupin v České republice. V práci pak bude vysvětleno náboženské a sociální chápání uměle ukončených těhotenství.

Výzkumná otázka zní:

• Jaký je názor náboženských skupin na politiku interrupcí v České republice?

Podotázkami jsou:

- Jaký je postoj k interrupcím ve světových náboženstvích (islám, křesťanství, judaismus, buddhismus)?
- Co člověka nutí jít proti svému náboženství a přerušit těhotenství?
- Jak náboženské skupiny bojují proti interrupcím?
- Jaké existují tresty za interrupce v různých světových náboženstvích?
- Jaký je názor ateistů na interrupce v České republice?

Metodika

V této práci budou použity dvě výzkumné metody. Teoretická část bude provedena pomocí kvantitativní metody, zejména sběru dat a informací. Ta se bude zabývat postoji ateistů a náboženských skupin k interrupcím a politikou uměle přerušovaných těhotenství na území České republiky. V praktické části bude využita metoda kvantitativní formou dotazníku a metoda kvalitativní formou polostandardizovaných rozhovorů.

Doporučený rozsah práce

30-40

Klíčová slova

interrupce, dítě, plod, embryo, matka, těhotenství, náboženství, politika

Doporučené zdroje informací

BAHOUNEK, J. Čtyři pohledy na interrupci. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2007. ISBN 9788087071090.

CVIKOVÁ, J., JURÁŇOVÁ, J. Možnost volby – aspekty práv a zodpovědnosti. Bratislava: Aspekt, 2001. ISBN 8085549255.

JAMES. Render Unto Darwin: Philosophical Aspects of the Christian Right's Crusade Against Science. Open Court, 2013. ISBN: 9780812698794.

LUKER, KRISTIN. Abortion and the Politics of Motherhood. University of California Press, 1985. ISBN: 9780520907928.

MAGUIRE, DANIEL C. Sacred Rights: The Case for Contraception and Abortion in World Religions. Oxford University Press USA – OSO, 2003. ISBN: 9780195347814.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Ing. Martin Slaboch, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra psychologie

Elektronicky schváleno dne 31. 1. 2019

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5. 2. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 11. 03. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Názory náboženských skupin a ateistů na interrupce v České republice“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.03.2019

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Ing. Martinu Slabochovi, Ph.D., za jeho odborné vedení a významné rady při zpracovávání této bakalářské práce. Také bych chtěla poděkovat věřícím lidem, kteří poskytli svou informaci a bez kterých bych tak podrobně neprozkoumala dané téma.

Názory náboženských skupin a ateistů na interrupce v České republice

Opinion of religious communities and atheists on abortion in Czech Republic

Souhrn

Tato práce analyzuje a pokouší se strukturovat postoje a názory různých náboženských skupin a ateistů na interrupce v České republice. Teoretická část je rozdělena do několika segmentů. Ze začátku je popsán pojem interrupce a její vnímání a dopad na svět prostřednictvím historie. Dále se bakalářská práce zabývá vývojem přístupu k umělým přerušením těhotenství a právní úpravou interrupcí na území České republiky, a také jejími důvody a metodami, kterými může být realizována. Následně se práce věnuje sociálnímu chápání umělých potratů a úpornému odporu či přijetí skutečnosti různými náboženstvími nebo jejich absencí. Praktická část se skládá z dotazníku, který byl distribuován široké škále lidí s různými směry víry, a z rozhovorů se zástupci různých náboženství, kteří mají svoje morální stanovisko na interrupce.

Summary

This work analyzes and attempts to structure views and opinions of various religious groups and atheists on abortion in the Czech Republic. Theoretical part is divided into several segments. First of we examine the concept of abortion and its perception and impact in the world through history. Further we examine the development and public view of abortion in the territory of the Czech Republic, its causes and the methods which it was conducted through. Continuing with the analysis of social understanding and fierce resistance or acceptance of a fact with different religions and faiths or absence of one. Practical part consists of a questionnaire which was distributed to the wide variety of people with different belief systems and interview with representatives of different religions which have their moral views on the abortion.

Klíčová slova: dítě, interrupce, embryo, matka, náboženství, plod, politika, těhotenství

Keywords: child, abortion, embryo, mother, religion, fetus, politics, pregnancy

Obsah

1. ÚVOD	9
2. CÍL PRÁCE A METODIKA	10
2.1. Cíl práce	10
2.2. Metodika	10
3. LITERÁRNÍ REŠERŠE	12
4. TEORETICKÁ ČÁST	14
4.1. Definice pojmu interrupce	14
4.2. Historie interrupcí	15
4.3. Vývoj přístupu k interrupcím v České republice	18
4.4. Právní úprava interrupcí v České republice	21
4.5. Příčiny interrupcí	23
4.6. Metody provedení interrupcí	24
4.7. Sociální chápání interrupcí	26
4.8. Názory na interrupce z hlediska ateismu	28
4.9. Názory na interrupce z hlediska náboženství	30
4.9.1. Křesťanství	30
4.9.2. Islám	33
4.9.3. Judaismus	36
4.9.4. Buddhismus	39
5. PRAKTICKÁ ČÁST PRÁCE	42
5.1. Dotazníkové šetření	42
5.1.1. Vyhodnocení dotazníkového šetření	51
5.2. Rozhovory s věřícími	53
6. ZÁVĚR	58

7. SEZNAM LITERATURY	61
8. PŘÍLOHY	66

1. Úvod

V této bakalářské práci se analyzuje politika umělého ukončení těhotenství a tato problematika se rozebírá z pohledu náboženství a historického vývoje společnosti. V České republice a jiných zemích moderního světa je přípustnost interrupcí a jejich omezení velmi diskutabilním tématem, které zahrnuje náboženské, etické, lékařské, sociální a právní aspekty. V některých zemích (například v USA, v Polsku) se tento problém stal tak akutním, že způsobil rozkol a silnou konfrontaci ve společnosti. Avšak je umělý potrat legální v mnoha zemích po celém světě.

První morální otázka vyvolávající spory je, zda se při interrupci přerušuje již existující lidský život? Odpůrci umělého ukončení těhotenství mluví o „počatém dítěti“, „nenarozeném dítěti“, „dítěti v lůně matky“. Mnoho věřících, zejména křesťanů, považuje interrupci za vraždu člověka, i když na raném stádiu jeho vývoje. Příznivci práva na umělý potrat říkají, že nelze embryo považovat za dítě ani z právního, ani ze sociálního ani z biologického hlediska.

Druhá sporná morální otázka se týká priority zájmů embrya nad zájmy ženy nebo naopak. Odpůrci interrupci staví právo embrya na život na stejnou úroveň jako právo ženy. Příznivci umělého přerušování těhotenství dávají přednost právu ženy na osobní integritu a svobodné disponování vlastním tělem.

Také se velmi často vedou spory o okamžik, kdy se duše vtěluje do plodu, kdy se zárodek stává člověkem. Některé teologické tradice nás učí, že se duše implantuje v okamžik oživení (když se plod začíná pohybovat) a ne v moment početí. Jiné teologické tradice učí, že se duše narodí při narození dítěte, zatímco v některých tradicích se traduje, že se duše objevuje u dítěte mnohem později po narození. Další teologické tradice tvrdí, že vůbec žádná nesmrtelná duše neexistuje.

Křesťanská církev je pro zákaz umělých potratů. Přičemž tato pozice je nejen křesťanská. Buddhisté, muslimové, židé a ateisté jsou s ní také solidární. Pro mnoho ateistů a agnostiků je tato pozice zásadní. To je jejich morální stanovisko.

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíl práce

Táto bakalářská práce si klade za cíl zjistit, zda politika interrupcí ovlivňuje světonázor náboženských skupin v České republice. V práci pak bude vysvětleno náboženské a sociální chápání uměle ukončených těhotenství. Dalším cílem je zjistit odpověď na výzkumní otázku a její podotázky.

Výzkumná otázka zní:

- Jaký je názor náboženských skupin a ateistů na politiku interrupcí v České republice?

Podotázkami jsou:

- Jaký je postoj k interrupcím ve světových náboženstvích (islám, křesťanství, judaismus, buddhismus)?
- Co člověka nutí jít proti svému náboženství a přerušit těhotenství?
- Jak náboženské skupiny bojují proti interrupcím?
- Jaké existují tresty za interrupce v různých světových náboženstvích?
- Jaký je názor ateistů na interrupce v České republice?

2.2. Metodika

V této práci byly použity dvě výzkumné metody. Pro teoretickou část byla použita kvantitativní metoda, zejména sběr dat a informací. Ta se zabývá postojům ateistů a náboženských skupin k interrupcím a politikou umělého přerušování těhotenství na území České republiky. V praktické části byly využity metoda kvantitativní formou dotazníku a metoda kvalitativní formou polostandardizovaných rozhovorů.

Názory na interrupce byly zjišťovány od široké veřejnosti pro přesnější pochopení dané problematiky pomocí dotazníku na internetové stránce. Sběr dat probíhal v lednu roku 2019 během 11 dnů, a na dotazník, sestavený z osmadvaceti otázek odpovědělo 177 lidí.

Pro tento dotazník byly osloveni tři respondenty. Rozhovor s respondenty Jiřím a Pavlem probíhal prostřednictvím e-mailu. Navíc Jiří a Pavel doplňovali informace i nad rámec stanovené otázky. S respondentem Markem byl proveden polostandardizovaný rozhovor při osobním setkání.

Adekvace metod

Kvalitativní výzkum se zpravidla týká sběru dat z každodenního života respondentů. Data vedou k nečíselným výsledkům a analýzám za použití nestatistických metod a technik. Kvalitativní výzkum se většinou provádí pomocí hloubkových a expertních rozhovorů a pozorování, při němž se hypotézy nestanovují předem, a průzkum nezávisí na vybudované teorii.

Kvantitativní metody znamenají práci s číselnými daty a popisují standardizované vzorky a průměrné hodnoty. Hlavní výhodou kvantitativních metod je jejich přesnost a jednoznačné výsledky a výsledky lze interpretovat pouze z hlediska viditelných zákonitostí. Přesnost měření s vysokou pravděpodobností umožňuje potvrdit nebo vyvrátit předložené hypotézy. (Walker, 2013)

Hlavní rozdíl mezi kvalitativními a kvantitativními metodami spočívá v tom, že v prvním případě jsou údaje shromažďovány od poměrně malé skupiny respondentů a nejsou analyzovány pomocí statistických metod, zatímco kvantitativní metody zkoumají velkou skupinu lidí a získané údaje jsou dále analyzovány pomocí statistických metod. Nicméně s velkým počtem účastníků výzkumu může výpočet hodnot trvat velmi dlouhou dobu. Navíc v některých případech mohou být získané údaje pro výzkumného pracovníka obtížně vykladatelné.

Analýza dat je jednou z hlavních fází výzkumu. Ta umožňuje vyvodit závěry o zákonitostech a problematických otázkách ve vztahu k předložené hypotéze. Navíc umožňuje najít ty proměnné, které nebyly zjevné, nebo je více či méně propojit s jinými proměnnými.

V podstatě se kvalitativní výzkum používá k identifikaci problémů a rozvíjení hypotéz. Může být také použit jako předchůdce kvantitativního výzkumu k určení klíčových ukazatelů. Vzhledem k malé velikosti skupiny respondentů nelze výsledky kvalitativního výzkumu generalizovat na celou populaci. Mohou však být mimořádně užitečné pro studium konkrétní problematiky a hodnot různých programů. Kromě toho, kvalitativní metody na rozdíl od kvantitativních umožňují identifikovat vnitřní motivy a motivace lidí. (Miovský, 2006)

3. Literární rešerše

V odborné knize „*Bůh a veřejné náměstí*“ autor popisuje dvě skupiny lidí (zastánci pro-life a pro-choice), kteří mají různá přesvědčení o formování lidského života. Jedni mluví o tom, že se dítě stává osobností v okamžiku početí, druzí, že jen tehdy, až přijde na svět – narodí se. Hnutí pro-life upřímně bojuje proti umělému ukončení těhotenství a pořád tvrdí, že embryo je člověk a umělý potrat musí být považován za vraždu. Dále autor vysvětluje pojem život, jaká práva mají embryo a žena. (Dann, 2011).

Odborná kniha „*Posvátná práva: antikoncepce a interrupce ve světových náboženstvích*“ pojednává o interrupcích z pohledu křesťanství, buddhismu a islámu. V křesťanství byl umělý potrat univerzálním fenoménem. Ve Francii na konci osmnáctého století a také v Americe a Anglii v devatenáctém století, kdy byla teprve se objevující a rychle se rozvíjející lékařská profese podrobena neúprosné kritice kvůli praxi potratů a jejich neprofesionálním vykonavatelům, kteří byli dokonce slovně napadáni. Praxe interrupcí získala historii jak demografickou, tak i lékařskou. Autor Daniel C. Maguire také hovoří o infanticidě, jako o metodě, která je pro matku méně nebezpečná než umělý potrat a účinnější než antikoncepce, v níž existuje možnost výběru pohlaví. Pokud se však svobodná matka neuchylovala k této metodě, v katolických oblastech církev nutila neprovdané matky nejen předávat své děti do církevního dětského ústavu, ale často také se po celý rok starat o ostatní děti za trest za své hříchy.

Jiný díl této knihy je věnován interrupcím v islámu, kde autor krátce uvádí verš Koránu, který popisují postupný proces, jak plod podstupuje řadu změn a stává se plnohodnotným člověkem, a kdy dochází k jeho „oduševnění“. Daniel C. Maguire také píše o právech „zformovaného“ plodu v islámském právu a okolnostech, za kterých je v islámu umělé ukončení těhotenství povoleno.

Na základě názoru o popsání v knize umělých potratech v buddhismu můžeme pochopit, že podle buddhistů každé rozhodnutí vede k nějakému výsledku, odplatě nebo důsledkům. Autor pojednává o učení, že důsledkem jakéhokoliv odebrání života je zkrácení života člověka, a podle něj umělé přerušování těhotenství zkracuje věk dožití vykonavatelů interrupcí. Autor také píše o „povolených“ z hlediska náboženství umělých potratech ze zdravotních

důvodů nebo v případě, kdy žena otěhotněla v důsledku znásilnění, a o následcích „nepovolených“ potratů. (Maguire, 2003)

V časopise „*Nezávislý badatel*“ autor píše o přerušení těhotenství v křesťanství, islámu a judaismu. Zabývá se pohledy jednotlivých náboženství na embryonální vývoj a potrat v náboženských textech. Dále autor píše o důvodech potratů, zkoumá zákony a tresty za přerušení těhotenství v různých státech. (Preobraženskaja, 2018)

V odborné knize „*Filozofické aspekty křížové výpravy křesťanského práva proti vědě*“ autor rozebírá morální stránku interrupcí. Říká, že zygoty, embrya a plody nemohou být jednoznačně kvalifikovány jako lidé, kteří by měli stejná práva jako ti, kteří se již narodili. Autor také píše o postoji náboženské víry, zejména o politice římsko-katolické církve vůči umělému přerušení těhotenství a její důkazní bázi o otázce nemorálnosti interrupcí. Dále hovoří o stadiu, kdy se embryo přece jen stane člověkem a o kritériích, kdy potrat není považován za vraždu v moderní společnosti. (James, 2013)

V odborném článku „*Žádný bůh – a žádné potraty*“ jsou uvedeny názory jednotlivců, kteří jsou proti interrupce a nevěří v Boha. Dle Gallupova průzkumu jenom čtyřicet procent křesťanů v USA věří, že interrupce by měla být vždy nezákonná a čtyřicet procent lidí bez náboženství (nikoliv nutně ateistů) se domnívá, že umělé ukončení těhotenství by mělo být za všech okolností legální. (Miller, 2008)

4. Teoretická část

4.1. Definice pojmu interrupce

V současné době v České republice platnou definici potratů najdeme v Závazných pokynech Národního zdravotnického informačního systému (NZIS):

1. Potratem rozumíme ukončení těhotenství ženy, při němž:
 - a) plod neprojevuje ani jednu ze známek života a jeho porodní hmotnost je nižší než 500 g a pokud ji nelze zjistit, jestliže je těhotenství kratší než 22 týdnů,
 - b) z dělohy ženy bylo vyňato plodové vejce bez plodu, anebo těhotenská sliznice.
2. potratem rozumí též ukončení mimoděložního těhotenství anebo umělé přerušení těhotenství provedené podle zvláštních předpisů.

Dále, podle NZIS existují čtyři typy potratů. První je samovolný potrat. Vzniká důsledkem spontánního vypuzení plodu z dělohy matky do konce 22. týdne těhotenství. Do druhého typu spadají potraty ukončující mimoděložní těhotenství: umělý zákrok odstraňuje vajíčko umístěné mimo dělohu ve vejcovodu, popř. ve vaječniku. Dále je umělé přerušení těhotenství. To se provádí z osobních důvodů na základě písemné žádosti ženy do 12. týdne těhotenství nebo ze zdravotních důvodů na základě doporučení lékaře do 24. týdne těhotenství. Čtvrtý typ zahrnuje ostatní potraty neboli kriminální potraty. Jedná se o potrat, který si žena vyvolala sama nebo byl proveden jinou osobou bez souhlasu těhotné ženy.

Poskytování údajů o potratech je povinné pro všechny zdravotnická zařízení a lékaře. Doktoři evidují všechny druhy potratů, které následně předávají Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky (ÚZIS ČR). V údajích ÚZIS ČR o potratech se shromažďují informace, tykající se nejen občanek České republiky, ale i cizinek bez ohledu na délku pobytu na území. Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky v rámci Národního zdravotnického informačního systému čtvrtletně předává zpracovaná data Českému statistickému úřadu pro sdělení demografické situaci ve státu. (ÚZIS ČR, 2018)

4.2. Historie interrupcí

Problém interrupce a eutanázie je možná nejvíce diskutovanou otázkou na světě, která je spojena s jedním ze základních lidských práv člověka – právem na život. Od raných etap lidské historie řada faktorů jako historický vývoj, církev, náboženství, politické situace, morální hodnoty společnosti, měly vliv na názory na umělé přerušování těhotenství. Různé pohledy na tento problém najdeme v právních uspořádáních jednotlivých zemí po celém světě. Nejstarší zmínky o umělém přerušování těhotenství nalezneme ve starověké Číně (v polovině 3. tisíciletí př. n. l.), ale podrobnější informace o něm se nachází ve spisech antických autorů. Ve starém Řecku a Římě vztah k interrupcím byl velmi liberální, a umělé přerušování těhotenství dokonce bylo kvůli hrozbě přelidnění ve starověkém Řecku doporučováno. V pohanských zemích byla interrupce běžným jevem a nebyla odsuzována zákonem nebo společností, protože ani plod v děloze matky ani novorozené dítě nebylo považováno za člověka. Avšak ve starověkém Peru a Mezopotámii byly umělé potraty přísně odsuzovány. Možná to byly jediné starodávne kultury, ve kterých byl postoj k interrupcím natolik kategorický. A u Židů můžeme najít přístup, kde umělé ukončení těhotenství bylo považováno za jedno z nejtěžších trestných činů. (Plachtij, 2009)

V Bibli, jako jedné z nejstarších knih na světě, nejsou umělé ukončení těhotenství výslovně zmíněny. Ale i přes to v Bibli najdeme mnoho tvrzení, která jasně definují Boží stanovisko vůči potratům. Jeremiáš 1: 5 říká, že Bůh nás poznal dříve, než vytvořil v životě matky, a posvětil nás dříve, než jsme vyšli z lůna. Žalmy 138: 13-16 nám říkají o Boží účasti při našem vzniku a formování v děloze matky. Exodus 21: 22-25 uvádí, že člověk, který způsobil smrt dítěte v lůně matky, by měl být potrestán stejně těžce jako kdyby spáchal vraždu – smrtí. To nám jasně ukazuje, že Bůh považuje život dítěte za stejně hodnotný, jako život dospělého člověka. Osud člověka je předurčen pouze Pánem (Genesis 1: 26-27; 9: 6), a v tomto okamžiku žena nemůže uplatnit své právo na rozhodování o zachování života dítěte.

Matka, která otěhotněla v důsledku znásilnění nebo incestu, může své dítě nechat na vychování slušné rodině, která nemůže mít děti, nebo ho bude vychovávat sama. Dítě by nemělo být trestáno za hříchy svých rodičů.

Nejtěžší otázkou týkající se interrupcí je případ, když je ohrožen život matky. Bůh je však schopen zachránit život matky a dítěte navzdory všem svědectvím lékařů. Konečné

rozhodnutí musí být učiněno pouze mezi manželem, manželkou a Pánem Bohem. Každý pár, který stojí tvář v tvář takové situaci, se musí modlit k Pánu, aby jim dal moudrost (Jakub 1: 5), aby udělali to, co Bůh chce. (Houdmann, 2015)

Interrupce jako projev kontroly nad rozmnožováním lidí existovala ve všech dobách lidské existence. Jeden z příkladů nejstrašnější kontroly porodnosti na světě najdeme v nacistickém Německu. Třetí říše měla mnoho nástrojů pro zachování čistoty rasy, kromě likvidace a sterilizace „méněcenných“ lidí, vybírala „prvotřídní“ lidi pro reprodukci. Podle něj sterilizace lidí byla nucena, protože německý národ byl ohrožen degradací kvůli téměř milionu lidí s dědičnými duševními a fyzickými nemocemi, „slabomyslnými a méněcennými lidmi“, jejichž potomci nebyli pro Německo žádoucí, zvláště s ohledem na jejich nadprůměrnou plodnost. Podle ministra vnitra Wilhelma Frika bylo v německém státě až 20 % obyvatelstva nežádoucích v roli otců a matek. Cílem bylo zvýšit počet narozených „zdravých Němců“ o 30 %. Ke zvýšení počtu dětí se zdravou dědičností bylo plánováno snížení výskytu dětí se špatnou dědičností. Proto v roce 1935 Adolf Hitler podepsal zákon o přerušení těhotenství kvůli dědičným chorobám. Umožnil Radě dědičnému zdraví rozhodnout o sterilizaci ženy, která je těhotná k momentu operace, pokud plod ještě není schopen samostatného života (až v 6 měsíci) nebo pokud ukončení těhotenství nevede k vážnému ohrožení života a zdraví ženy. Eugenických potratů během nacistického režimu bylo asi 30 000. (Samsonov, 2012)

Křesťanská církev protestovala proti kontrole porodnosti a veřejnost, která byla jí podřízena, také. Vlastně církevní instituce, stejně jako náboženství po celou dobu své existence ovlivňují názory lidí ve všech sférách života. Názor katolické církve, která v průběhu staletí své činnosti – dosáhla stavu absolutního odmítnutí interrupcí, vytváří postoj věřících k umělému přerušení těhotenství. Tento postoj se samozřejmě odrazil v legislativě a můžeme říci, že i dnes v některých zemích vliv církve na tuto problematiku je rozhodující. V zásadě současné postoje zemí k interrupcím lze rozdělit do čtyř skupin¹.

První skupinu tvoří země, kde interrupce je zakázaná bez jakýchkoliv výjimek. Do této skupiny spadá jenom pět států, a to Vatikán, Malta, El Salvador, Nicaragua a Dominikánská republika.

¹ Viz v příloze Obrázek 1 Právní pojetí interrupcí na mapě světa

Do druhé skupině patří státy, které se snaží zachránit život, psychické a fyzické zdraví ženy. Do této skupiny lze zařadit velké množství muslimských států, několik států z Latinské Ameriky, zhruba polovinu zemí afrického kontinentu. Z evropské části sem patří Lichtenštejnsko, Irsko, Andorra a San-Marino. V posledních třech umělé přerušování těhotenství je povoleno jen tehdy, když život matky je ohrožen.

Další je skupina států, které nedovolují ženám svobodně rozhodovat o svém mateřství, ale připouští situace, při nichž může žena podstoupit umělé přerušování těhotenství. V porovnání s druhou skupinou má tato skupina rozsáhlejší spektrum důvodů pro. Nádavkem k sociálním a ekonomickým důvodům lze zvažovat i případy, kdy žena otěhotněla v důsledku znásilnění nebo incestu nebo plod má vrozené vývojové vady. V tuto skupinu patří Kypr, Severní Korea, Indie, Polsko atd.

Do poslední skupiny patří státy, které umožňují interrupci na žádost ženy. Mezi nimi jsou Kanada, Spojené státy, Francie, Čína, Turecko, Rusko aj. Do poslední skupiny patří i Česká republika a její zákony o interrupcích. (Pew Research Center, 2015)

4.3. Vývoj přístupu k interrupcím v České republice

Po první světové válce začíná historie dnešní České republiky a jejích zákonů, do nichž spadá i usnesení o interrupcích. Tehdejší Československo se řídilo rakouským trestním zákoníkem z roku 1852, který pokládal umělé přerušení těhotenství za trestní čin. (Zákon 117/1852 ř.z., 1852) Tento trestní zákoník platil téměř 100 let, do konce první poloviny 20. století a pak byl nahrazen jiným, kdy se Československo stalo součástí východního bloku SSSR.

Na začátku 20. století v Ruské republice (1917) interrupce z jakýchkoliv důvodů byla zakázána. Když v roce 1920 budoucí Sovětský svaz zlegalizoval umělé přerušení těhotenství a vydal usnesení o ochraně zdraví matky, kde žena mohla bezplatně a z vlastní vůli jít na interrupci, se snížila úmrtnost žen dle oficiální sovětské statistiky ze 4 % na 0,28 %. (Prochorov, 1978) Jelikož ve dvacátých letech v Rusku tehdy už sovětský národ neuznával církev ani Boha, ženy ukončovaly těhotenství bez pocitu hříchu před Bohem. V Evropě, kde si církev zachovala svůj vliv na společnost, byla interrupce zlegalizována o půl století později.

Avšak po povolení umělých přerušení těhotenství trpí Sovětský svaz nízkou porodností. Výzkumná spolupracovnice pro Institut prognóz národního hospodářství Ruské akademie věd Viktorija Sakevič ve svém díle „*Interrupce jako zrcadlo demografické politiky*“ uvádí statistická data o umělých potratech v SSSR v letech 1920 až 1930: jestliže v Moskvě v roce 1924 na 100 narozených dětí připadalo 27 potratů, pak v roce 1927 již bylo 86. A jestliže v Leningradě v roce 1924 na 100 narozených připadal 21 potrat, potom v roce 1927 již bylo 81. Takový obrovský 3 až 4-násobný nárůst počtu uměle ukončených těhotenství za pouhé tři roky pokračoval i dále. Podle výzkumu Viktorii Sakevič v Leningradě v roce 1931 bylo provedeno 174 uměle přerušených těhotenství na 100 porodů, a v Moskvě v roce 1934 bylo provedeno 272 umělých potratů na 100 porodů. Ve Stalinově Moskvě se tak během 10 let od roku 1924 do roku 1934 počet interrupcí zvýšil desetkrát a ve skutečnosti dosáhl rekordní úrovně. Komunistická Moskva odmítala křesťanské principy postoje k životu a prudce směřovala k demografickému poklesu.

Celkový počet uměle ukončených těhotenství v SSSR v roce 1935 dosáhl 1,9 milionu. Rozhodnutí o zákazu potratů ze dne 27. června 1936 bylo v tomto ohledu nezbytným

opatřením k zastavení dalšího dramatického poklesu porodnosti a k vyrovnaní demografické situaci země.

I po takzvaném zákazu umělých potratů v SSSR (1936) bylo legálně provedeno více ukončení těhotenství než ve zbytku světa. Totiž zákaz se týkal jen umělého ukončení z vlastní vůle, ale ze zdravotních důvodů to stále bylo možné a legální – takže ženy přemlouvaly doktory, aby jim to „předepsali“, a šly na potrat – legálně, ale fingovaně. Pouze v RSFSR v roce 1937 bylo uskutečněno 355 tisíc legálních uměle přerušovaných těhotenství, v roce 1938 430 tisíc, v roce 1939 464 tisíc a v roce 1940 500 tisíc. Dále se počet potratů neustále zvyšoval. Často lékaři povolovali potrat ze zdravotních důvodů, i když ženy takové ve skutečnosti neměly.

V článku J. Šapovalové „*Vládní politika v oblasti interrupcí v poválečném období (1945-1950)*“ jsou zmíněny materiály ze zasedání Lidového komisariátu zdravotnictví z 16. srpna roku 1945, kde se uvádí, že v roce 1944 v Sovětském svazu bylo uskutečněno 46,2 umělých potratů na 100 těhotenství. V tomtéž článku J. Šapovalová sděluje statistiky interrupcí v letech 1949 a 1950. Tak v roce 1949 bylo legálně přerušeno 899 tisíc těhotenství a v roce 1950 1140 tisíc.

Iniciátoři zákazu doufali, že v důsledku toho se zvýší populace. Při absenci antikoncepce toto opatření na začátku skutečně přispělo ke zvýšení porodnosti. Avšak téměř okamžitě se „podpolní“-nelegální interrupce staly důležitou oblastí stínové ekonomiky. Kriminální umělé potraty se staly normou.

V důsledku toho, že ilegální potraty byly často prováděny osobami bez lékařského vzdělání, mnoho žen se stalo neplodnými. Navíc, v případě komplikací se ženy neodvažovaly konzultovat to s lékařem, protože ten byl povinen informovat příslušné kompetentní orgány o své pacientce. Nakonec tento zákaz přispěl ke snížení porodnosti, ale ne ke zvýšení. (Taranov, 2018)

Po druhé světové válce bylo Československo součástí východního bloku SSSR a přebralo od něj zákon o umělém přerušení těhotenství. V prvním zákoně Československa z roku 1950 jsou předepsány tyto poučky. (Sokačová, 2006)

Tento zákon byl po Stalinově smrti nahrazen jiným v roce 1957, který umožňoval ženám na požádání ukončit těhotenství nejen ze zdravotních důvodů, ale také na základě důvodů

„zvláštního zřetele hodných“, bylo-li to povoleno zřízenou interrupční komisí. Od této doby se vede statistika a evidence umělých přerušení těhotenství. Pokud někdo ilegálně tuto činnost vykonával, hrozil mu trest odnětí svobody na dobu jednoho roku až pěti let. (Zákon č. 68/1957 Sb., 1957)

Pak nabývá platnosti zákon ČSSR č. 66 a vyhláška č. 75 z roku 1986 o umělém přerušení těhotenství, kterým se zrušují interrupční komise a který zajišťuje každé ženě právo na potrat bez uvedení důvodů. Toto ustanovení platí až do současné doby.

V Československu a v České republice v letech 1958–2002 dle Českého statistického úřadu celkový počet interrupcí nikdy nepřesáhl celkový počet porodů. Druhá polovina osmdesátých let 20. století byla obdobím s nejvyšším počtem ukončených těhotenství z historie interrupcí v Československu a v České republice². Zjevně jednou z příčin tohoto bylo přijetí zákona č. 66/1986 Sb. a vyhlášky č. 75/1986 Sb. o umělém přerušení těhotenství, které umožňovaly ženám podstoupit interrupci na vlastní žádost. Při té příležitosti v roce 1988 dosáhl počet uměle ukončených těhotenství svého maxima. Celkové množství umělých potratů tehdy činilo 113 730, přitom porodů – 133 238³. Nicméně na konci minulého století byl vidět pokles interrupcí, jenž dosud pokračuje. (Český statistický úřad, 2004)

V roce 2015 celkový počet uměle přerušovaných těhotenství⁴ v porovnání s 20. stoletím se nacházel na historickém minimu (19 208) od doby vedení evidence interrupcí. V letech 2006 až 2016 byl vidět pokles umělých potratů v České republice, což může znamenat zlepšení životních podmínek a efektivitu činností protipotratových organizací jako například Hnutí Pro-život. Zdravotních důvodů pro interrupce se vyskytovalo méně než důvody osobní. Většina žen v České republice podstupuje umělý potrat kvůli pohodlí než pro záchranu svého života.

² Viz v příloze Tabulka 3 Potraty podle typu v letech 1960–2002

³ Viz v příloze Tabulka 4 Ukončená těhotenství podle způsobu ukončení v letech 1958–2002

⁴ Viz v příloze Tabulka 5 Vývoj počtu potratů podle druhu a způsobu provedení

4.4. Právní úprava interrupcí v České republice

Prvním ústavním dokumentem České republiky je listina základních práv a svobod člověka, který zakotvuje tradiční demokratická práva občan. Článek 6. konstatuje, že každý člověk má právo na život a že „*lidský život je hoden ochrany již před narozením*“. (Usnesení č. 2/1993 Sb., 1992)

Dalším nejdůležitějším dokumentem České republiky je Nový občanský zákoník, kde se v paragrafu §23 uvádí, že „*člověk má právní osobnost od narození až do smrti*“ a v paragrafu §25, že „*na počaté dítě se hledí jako na již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům. Má se za to, že se dítě narodilo živé. Nenarodí-li se však živé, hledí se na ně, jako by nikdy nebylo*“. (Zákon č. 89/2012 Sb., 2012)

Právní předpisy vycházející ze zákona č. 66/1986 Sb. a vyhlášky č. 75/1986 Sb. o umělém přerušení těhotenství stanoví dva druhy interrupcí. Žena z osobních důvodů může uměle ukončit těhotenství podáním písemně žádosti, kterou může vzít kdykoliv zpět. V tomto případě se zákon opírá na právo ženy rozhodovat o svém mateřství a poskytuje svobodu volby. Interrupce se provádí bez uvedení příčin, pokud splněny další zákonem stanovené podmínky: těhotenství nesmí přesahovat 12 týdnů a interrupci nesmí bránit zdravotní důvody. Za tyto zdravotní důvody se považují okolnosti, kdy se v případě umělého přerušení těhotenství zvyšuje riziko pro zdraví ženy, a také „*umělé přerušení těhotenství, od něhož neuplynulo šest měsíců, s výjimkou případů, kdy žena alespoň dvakrát rodila nebo žena dovršila 35 let věku nebo je důvodné podezření, že žena otěhotněla v důsledku trestné činnosti, která vůči ní byla spáchána*“. (Vyhláška č. 75/1986 Sb., 1986)

Existují určitá právní pravidla provedení interrupce u nezletilých žen. Pokud dívka do 16. let věku žádá o umělé ukončení těhotenství, musí k její žádosti přiložit žádost i její rodiče nebo zákonný zástupce. Také jejich souhlas je vyžadován k interrupci této ženě ze zdravotních důvodů. Ve věku od 16 do 18 let žena může písemně požádat o umělé potratu, ale pak zdravotnické zařízení o tom musí informovat její rodiče nebo zákonného zástupce. (Zákon č. 66/1986 Sb., 1986)

Druhým případem dle zákona je umělé přerušení od 12. týdne těhotenství ze zdravotních důvodů, jako například chronické plicní infekce, infarkty srdečního svalu atd. Veškeré nemoci, syndromy a stavy, které spadají do pojmu „zdravotní důvody“, jsou uvedeny

v příloze vyhlášky č. 75/1986. Jestliže zdravotnické zařízení navrhuje ženě jít na interrupci, ale ona nesouhlasí a odmítá toto doporučení, musí o tom napást písemné prohlášení. Po 12. týdnu lze uměle ukončit těhotenství, „*jen je-li ohrožen život ženy nebo je prokázáno těžké poškození plodu nebo že plod je neschopen života*“. Jestliže pro umělé přerušování těhotenství svědčí genetické důvody, žena to může uskutečnit nejpozději do 24. týdnu těhotenství. (Vyhláška č. 75/1986 Sb., 1986)

V návaznosti na umělé přerušování těhotenství je nutno zmínit český trestní zákon č. 40/2009 Sb. v ustanoveních § 159 až 163, který probírá trestné činy nedovoleného ukončení těhotenství. Lidský plod zde vystupuje jako oběť. Trestní zákon poskytuje ochranu v první řadě ženě a jejímu zdraví a také nenarozenému dítěti. Zákon rozlišuje několik případů nedovoleného ukončení těhotenství. První dva spočívá v tom, že pomocník sám „*uměle přeruší těhotenství jinak než způsobem přípustným podle zákona o umělém přerušování těhotenství*“ a to buď se souhlasem ženy nebo bez něj. Pak je pomoc a svádění ženy, aby své těhotenství sama uměle přerušila. Ve všech případech sama žena, která provádí zákroky přerušující její těhotenství, se trestného činu nedopouští. Pachatel může být potrestán odnětím svobody na dobu šesti měsíců až šestnácti let. (Zákon č. 40/2009 Sb., 2009)

4.5. Příčiny interrupcí

Ve státech, kde je potrat povolen z osobních důvodů, se umělé přerušení těhotenství většinou vyskytuje u mladých žen (věkové kategorie do 17 let a 18-25 let), které nejsou schopné pečovat o dítě kvůli nízkému věku, nedostatku financí a nevyhovujícím podmínkám bydlení. Jejich neplánované a nechtěné těhotenství nastává zpravidla v důsledku buď selhání antikoncepce nebo její nepoužívání vůbec, znásilnění nebo náhodného nechráněného pohlavního styku. Avšak tyto situace se mohou vztahovat nejen k mladým dívkám, ale také i k ženám ve středním věku. V některých případech ženy podstupují interrupci kvůli vysokému věku, nebo protože již mají aspoň jedno dítě a nechtějí další. Jak uvádí gynekoložka Jana Neudeckerová, starší ženy často přerušují své těhotenství, poněvadž již chtějí ukončit své reprodukční plány. Pak u některých rodin častým důvodem umělého potratu je nedostatek finance na další dítě. U žen ve středním věku také hrají roli v ukončení těhotenství zdravotní aspekty. U čtyřicetiletých matek těhotenství probíhá nebezpečněji a při porodu mají vyšší riziko zdravotních potíží. (Vajsejtlová, 2018)

Avšak matky uměle přerušují i žádoucí těhotenství. Stává se to hlavně ze zdravotních důvodů. Jsou to hlavně situace, když pokračování těhotenství ohrožuje fyzický nebo psychický stav ženy, dokonce i život matky, a také, když se dítě má narodit s vážnými zdravotními problémy, a matka chce porodu zabránit. Dále lékaři doporučují podstoupit umělý potrat v případě, kdy žena v prvních třech měsících těhotenství měla zarděnky. Interrupce se také provádí u matek, u kterých při vyšetření zjistí rozštěp páteře a míchy a chromozómové abnormality, jako je mongolismus. (MUDr. Pavel Kouda, 2014)

4.6. Metody provedení interrupcí

Potratová pilulka

Potratová pilulka je šetrná metoda, jak řešit nežádoucí těhotenství bez provedení chirurgického zákroku. Díky ní se snižuje riziko úrazu stěn dělohy. Pilulka se přijímá v zdravotnickém zařízení pod kontrolou lékaře do konce 7. týdne těhotenství. Syntetický steroid mifepriston, který se nachází v pilulce, blokuje působení přirozeného hormonu progesteronu a při dostatečné dávce se plod přestává vyvíjet a dochází k vypuzení plodu z dělohy matky. Hlavním rizikem tohoto podání může být to, že pilulka nevyvolá potrat, který následně musí být dokončen chirurgickým zákrokem. (Barochová, 2014)

Miniinterrupce

Miniinterrupce nebo vakuová aspirace je přerušování nežádoucího těhotenství v počátečních stádiích pomocí odstranění gestačního vaku speciálním vakuovým sáním. Dělá se u prvorodičky do 7. týdne a u druhorodičky do 8. týdne těhotenství. (ÚZIS ČR, 2018)

Tato metoda je pro ženu delikátnější a provádí se ambulantně prostřednictvím gynekologického zrcadla, jež rozšiřuje kanál děložního hrdla, a elektrické pumpy, která vysává plodové vejce z dutiny děložní. Operace probíhá v celkové anestezii a trvá nejdéle 10 minut.

Po miniinterrupci musí žena být v klidu 30-40 minut a po 2-3 hodinách se může vrátit do každodenního života. Za dva týdny po chirurgickém zákroku je doporučeno navštívit gynekologa a provést ultrazvukové vyšetření, protože po operaci může těhotenství pokračovat. Tato metoda poškozuje jen malou část dělohy, proto se ve srovnání s klasickou interrupcí snižuje pravděpodobnost výskytu komplikací. (Süsser, 2012)

Klasická interrupce (kyretáž)

Klasická interrupce či kyretáž se provádí od 6. týdne do 12. týdne těhotenství. Operace probíhá v narkóze při jednodenní hospitalizaci. Gynekolog pomocí Cuscova zrcadla rozšiřuje děložní čípek a tenkým chirurgickým nástrojem zvaným kyreta očišťuje vnitřní vrstvu dělohy. Následující den ve většině případů jde žena domů, kde by měla pobývat v klidu po dobu několika dnů.

Kyretáž je považována za více nebezpečnou a bolestivou proceduru než miniinterrupce, a proto riziko vzniku komplikací, jako jsou infekce, zánětlivé onemocnění, poškození dělohy, děložní krvácení, riziko následné neplodnosti a tak dále, je vysoké. (MUDr. Petr Kovář, 2016)

Roztažení a vyprázdnění

Touto metodou lze ukončit těhotenství jen ze zdravotních důvodů nejpozději do dosažení 24. týdnů těhotenství. Po dobu trvání operace se pacientka nachází pod celkovou anestezií. Existují dva způsoby provedení tohoto výkonu. První způsob spočívá v tom, že gynekolog pomocí medikace vyvolá porod a plod vyjde z těla přirozenou cestou. Jestliže je plod již velký a nedokáže projít hrdlem dělohy, musí lékař uměle roztáhnout dělohu, kleštěmi kvůli zjednodušení výkonu rozdrtit lebku a zlomit páteř dítěti a vyjmout plod po částech z dělohy matky. A v tom spočívá druhý způsob provedení pozdní interrupce. (Süsser, 2012)

4.7. Sociální chápání interrupcí

Až do poloviny devatenáctého století to, co se dělo během těhotenství, bylo do značné míry záhadou. Ve skutečnosti před sto lety nebylo možné dokonce diagnostikovat těhotenství, dokud žena nezačínala cítit, že se zárodek uvnitř ní pohybuje, což bylo v pátém nebo šestém měsíci těhotenství. Do roku 1850 se umělá ukončení těhotenství prováděla pomocí léků. Jelikož tyto léky byly pro ženu jedovaté a vypočítání přesné dávky bylo obtížné, umělé potraty byly nebezpečné, bolestivé, nepříjemné a často smrtelné. Ale objevení kyrety v gynekologii v 80. letech 20. století udělalo umělá ukončení těhotenství efektivnější, ale tento technologický „pokrok“ přinesl nové nebezpečí a infekce. Tudíž ve 20. století před vynálezem antibiotik byla většina interrupcí neúčinná nebo letální. (Dann, 2011)

Bohužel, umělé přerušování těhotenství dosud zůstává hlavním nástrojem kontroly porodnosti. Navíc nikdy v historii lidstva nebyla interrupce tak rozšířena, jako je tomu dnes. V průběhu doby se lidé v otázce umělých potratů rozdělili do dvou táborů. Jedni zauímají pozici pro-life (pro-život), druzí pro-choice (pro-výběr). Kristin Luker ve své knize *„Potrat a politika mateřství“* porovnává tyto životní filozofie. Existence těchto dvou hnutí jasně ukazuje, že morální definice plodu v životě lidí není triviální problém.

Lidé, kteří jsou proti interrupcím, obvykle na začátku své argumentace uvádí, že jelikož je embryo nenarozeným dítětem, potrat je morálně ekvivalentní vraždě. Ale lidé, kteří podporují právo na interrupci, tuto základní tvrzení zpochybňují. Z jejich pohledu má embryo šanci stát se dítětem, ale ještě se nedá považovat za dítě, a proto patří do úplně jiné morální kategorie. Argumentace jedné strany se tedy začíná tím, co druhá strana považuje za velmi kontroverzní. Když začínají konflikty o interrupcích, lidé z obou stran (pro-life a pro-choice) se cítí povinni osvětit druhou stranu. V mnoha případech si sdělují podrobnosti o životě embrya, které je nutí věřit v to, že embryo je buď „dítě“ nebo „zárodek“. Většina těchto lidí na samém začátku svého uvědomělého samostatného života dospěla k závěru o povaze embrya; nemohou pochopit, proč fakta, která považují za tak přesvědčivá, nejsou stejně vnímány těmi, kteří byli vychováni s jinými názory na embryo. Člověk pro-life může vést spor s člověkem pro-choice o tom, že embryo je dítě, poukazuje jeho zřejmou podobnost s novorozeným dítětem a eliminuje všechny zjevné rozdíly. Člověk pro-choice, naopak, může rozzlobit člověka pro-life říkáje, že částečně embryo je člověk a že v embryu je život,

ale to nedokazuje to, že embryo je „lidský život“ - v každém případě ne tak důležité jako lidský život.

Lidé diskutují o interrupcích, opírají se o fakta, ale tato fakta vnímají zcela jinak. Například, obě strany souhlasí s tím, že embrya mají srdeční kontrakce kolem dvacátého čtvrtého dne těhotenství a že nedýchají až do narození. Nemohou však souhlasit s tím, co tyto skutečnosti znamenají. Pro ty, kdo vybírá hnutí pro-life, je důležité, aby embrya měla srdeční kontrakce. Oni považují nedostatek dýchání za bezvýznamný a tvrdí, že se to v jakémkoliv případě stane včas. Pro lidi pro-choice je pravdivé následující tvrzení: jelikož embrya nedýchají až do narození, a všechny děti dýchají, přítomnost srdečního rytmu je pouze známkou toho, že se dítě může nakonec narodit, ale až do té doby je embryo jen zárodek. Strany tedy projednávají stejný soubor „skutečností“, ale dospívají k diametrálně odlišným závěrům o nich.

Lidé pro-choice vidí možnost plánovat rození dětí podle potřeby, nejdříve chtějí dosáhnout seberealizace. Naopak, hnutí pro-life považuje těhotenství a rodičovství za hlavní událost v životě všech žen; snaží se vytvořit stabilní mínění o sociální roli žen ve společnosti. Luker poukazuje na to, že toto hnutí se snaží nejen zachránit plod, ale také zvýšit prioritu rodiny před kariérou mezi ženami, a aby postavení žen, které chodí do zaměstnání, nebylo vnímáno jako prestižnější než žen v domácnosti. (Luker, 1985)

V České republice velice silnou pozici zaujímá Hnutí Pro-život, podpořené katolickou církví. Každoročně hnutí organizuje protipotratové akce, jednou z nich je Pochod pro život. V roce 2018 se pochodu zúčastnilo podle policie pět tisíc lidí a podle organizátorů osm tisíc. Smyslem tohoto pochodu je ukázat, že v rodině velký počet dětí znamená štěstí a nikoliv naopak. Také připomínají, že jsou lidé, kteří v případě nečekaného těhotenství těhotně matce radí pomůžou. Zároveň v Hnutí Pro-život funguje telefonická linka pomoci, aby se ženy necítily opuštěné a následkem tohoto nepodstupovaly interrupci. Lidé pro-life nebojují za úplný zákaz interrupcí, jenom říkají, že existují jiná řešení než umělé přerušování těhotenství. (Říhová, 2018)

4.8. Názory na interrupce z hlediska ateismu

Česká republika je jedna z nejateističtějších zemí na světě. Dle výzkumu českého statistického úřadu z roku 2011 se ke skupině lidí bez vyznání přihlásilo 3,5 miliony lidí (34,5 % obyvatelstva) a ke skupině věřících – 2,2 miliony (20,8 %). Zbývající 44,7 % svůj postoj k náboženství neuvedli. (Odbor statistiky obyvatelstva, 2014) Mimo to v České republice funguje občanské sdružení ateistů, které uplatňuje svůj názor na neexistenci Boha a podporuje pronásledované lidi kvůli ateismu v jiných zemích.

Ateismus je poměrně nedávný fenomén. Od té chvíle, kdy člověk přestal věřit v Boha, již nebyl omezen příkázáními, které náboženství ukládá, ale při tom nepřestal být morálně zatěžován, a morální stránka života stále má značný vliv na jeho chování a vnitřní přesvědčení. Protože je člověk ateistou, cení si života člověka nebo zvířete ne méně, a někdy mnohem více než věřící. Ateisté nemají žádnou Bibli, ani jednotnou knihu ani kodex chování nebo morálních přesvědčení. Přesvědčení ateistů, pokud nejsou vědomě a nezávisle utvářeny, budou založena na názorech jeho rodičů a na kulturním prostředí kolem něj. Samotné kulturní prostředí se bude lišit a variovat se v závislosti na zemi, v níž se narodil, a na tom, ke které etnické skupině tato osoba patří nebo se domnívá, že patří.

Pokud vezmeme v úvahu všechny lidi, kteří nevěří v Boha, pak tato skupina zahrnuje nejen ateisty, ale také agnostiky a ty, kteří se o tuto záležitost nezajímají vůbec. Ateismus je charakterizován popřením existence Boha, avšak v tomto případě je velmi obtížné roztrdit lidi na ateisty a ne-ateisty, neboť víra člověka v existenci nebo neexistenci Boha je spíše škálou, po které se člověk pomalu přesouvá po celý život jedním nebo druhým směrem. Pokud vezmeme v úvahu jak ateisty, tak i agnostiky, tak můžeme předpokládat, že jejich morální dogma a přesvědčení se nebudou podstatně lišit od dogmat věřících s tou samou kulturou, při té příležitosti ateisté a agnostici budou mnohem svobodnější ve své volbě a není důvod věřit, že jejich svoboda nebude promítnuta na jejich vztah k interrupcím. V průměru můžeme předpokládat, že, pokud se dva lidé ze stejné země a etnické skupiny, ale s odlišnými názory na existenci Boha, budou stejně zajímat o život, pak se nevěřící omezuje pouze kvůli vnitřním morálním hodnotám, a pravý věřící na jeho místě se bude držet nejen příkázání Bible, Tóry či Koránu, ale také názorů jeho místního imáma, kněze nebo rabína. Hlavní morální konflikt se bude odehrávat v prostoru mezi porušením Božího zákona a osobním přáním člověka,

Názor ateistů na interrupce bude vytvořen na základě následujících faktorů: názorů jiných lidí, partnera nebo rodiny, jeho vlastních morálních přesvědčení, materiální situace, kultury, v níž vyrostl a byl vychován, a také doporučení lékaře a dostupných metod ukončení těhotenství. Celkově tyto faktory budou dávat ateistům čistě individuální odpověď na otázku o postoji k interrupcím, a o tom, zda to stojí za to podstoupit. Každý faktor sám o sobě nebude rozhodující, ačkoli jejich váha může významně a zásadně ovlivnit rozhodnutí. (Michal, 2011)

4.9. Názory na interrupce z hlediska náboženství

4.9.1. Křesťanství

Údaje o počtu křesťanů se v České republice liší. Podle výzkumného střediska Pew Research Center v roce 2010 bylo v Česku 4,14 miliony křesťanů, kteří tvořili 39,4 % obyvatel této země, z nichž 35,4 % byli katolíci. Avšak podle sčítání lidí z roku 2011 se k římskokatolické církvi hlásilo více než 1 milion obyvatel, což tvořilo 10,4 % lidí. Dominantním směrem křesťanství v České republice zůstává katolicismus, pak následuje českobratrská církev evangelická, k níž se hlásí dle ČSÚ zhruba 50 tisíc (0,5 %) a církev československá husitská s příslušníky asi 40 tisíc (0,4 %). Pravoslavná církev se nachází na čtvrtém místě a hlásí se k ní skoro 21 tisíc (0,2 %) obyvatel. (Odbor statistiky obyvatelstva, 2014)

Křesťanská tradice historicky interrupce odsuzuje. Ačkoli v kanonických textech křesťanských písemných pramenů nejsou přímé zmínky o umělých potratech, nekanonické texty však obsahují mnoho odkazů na odsouzení interrupcí. Tak Didaché, jako jeden z nejčasnějších a nejdůležitějších křesťanských textů, obsahuje příkázání: „...nezabiješ nenarozené ani narozené dítě...” (2: 2). Ačkoli v patristickou dobu mnozí kněží považovali umělý potrat za hřích, neměli jednotný názor o tom, kdy se u plodu objevuje duše a tím ho dělá člověkem, zda embryo má lidskou duši v raném stádiu těhotenství, a zda je interrupce v raném stadiu vraždou člověka. Koncepce, že duše vstupuje do plodu v době početí, jak věří někteří vědci, vznikla pod vlivem Pythagora. Tato koncepce byla v křesťanství rozšířena ve třetím století n. l., ale již ve čtvrtém století se rozšířila koncepce pozdějšího vtělení duše do embrya, pocházející z Aristotela.

Rané statkářské církve dlouhodobě vylučovali z církve lidi, které podstupovaly interrupci po nelegálních sexuálních vztazích. Později pravoslavná církev začala vylučovat ty, kteří v rámci uzavřeného manželství uměle přerušovaly těhotenství kvůli neochotě zvýšit počet dětí. Kanonické pravidlo svatého Basileiosa z Kaisareie z roku 374 o tom, že jakékoliv umělé ukončení těhotenství je vražda, se upevnilo ve východní církvi v 7. století. Ale v západní církvi, ačkoli jakýkoliv umělý potrat byl považován za hřích, po mnoho staletí převládal rozdíl mezi interrupcemi vykonávanými v raných a pozdních stádiích těhotenství. Často rané umělé potraty nebyly považovány za vraždu. V katolicismu se tento postoj k umělým přerušením těhotenství trval až do 19. století. (Preobraženskaja, 2017)

Trest za umělý potrat dle kodexu kanonického práva z roku 1983 je velmi přísný. Kán. 1398 uvádí, že lidé, podílející se na provádění interrupce upadají do exkomunikace. Vykonavatel, žena, která si nechala přerušit těhotenství, a ten, kdo pozitivně na tom spolupracoval, se každým dalším umělým přerušením těhotenství násobí svou vinu (Kán. 1046), a Kán.1041 dokonce jim neumožňuje přijmout svátost svěcení. (Zedníček, 1983)

Stanoviska moderních církví

V moderním křesťanství neexistuje jednotný postoj vůči interrupcím. V oficiálních dokumentech katolické církve se nemluví o tom, kdy se duše u embrya objevuje. Moderní katolické učení tvrdí, že početím začíná lidský život, a lidská identita se již nachází v zárodku. Katechismus katolické církve hovoří o potřebě úcty a ochrany lidského života, počínaje početím, a také o tom, že se musíme chovat k embryu stejně jako k dospělému člověku. Katolická církev trvá na tom, že embryo by mělo mít stejná práva jako jednotlivec, počínaje právem na život.

Oficiální učení katolické církve nedělá žádné výjimky ze zákazu interrupcí, včetně případů, kdy těhotenství ohrožuje život matky. V roce 1889 zakázala Kongregace pro nauku víry jakékoliv lékařské zákroky k odstranění plodu, i když jsou nezbytné k záchraně života ženy. Čas od času je katolicismus otřesen skandály spojenými s rigorismem takových učení o umělých potratech, zejména pokud jde o takové naléhavé případy. Podle sociologického průzkumu mnoho katolíků nesouhlasí s učením církve, že umělé přerušování těhotenství by mělo být ve všech případech zakázáno. (Maguire, 2003)

Stanovisko moderní ortodoxní církve je v mnoha ohledech obdobné jako u katolické. Pravoslavné církve obecně odsuzují umělé potraty a přirovnávají je k vraždě. Moderní dokumenty z řady pravoslavných církví však obsahují mírnější rétoriku, pokud se jedná o naléhavé případy, zejména ohrožení života matky. V takových případech pravoslavná církev mluví o potřebě projevení shovívavosti. Pravoslavné církve se většinou staví negativně k interrupcím, jež byly udělány kvůli patologii plodu. Některé pravoslavné duchovenstvo však v těchto případech může mít mírnější postoj k umělým přerušením těhotenství. Tak anglický biskup Ruské pravoslavné církve, metropolita Antonyj Surožskij, dovoloval umělé přerušování těhotenství kvůli závažné patologii plodu. Pravoslavné církve obecně nepodporují interrupce po znásilnění a umělé potraty z ekonomických důvodů. V případě neochoty matky

nebo neschopnosti vychovávat dítě, ortodoxní církve doporučuje dát dítě k adopci jako alternativu interrupci.

Protestantské církve se velmi různí v pohledu na problematiku interrupcí. Mnoho protestantských církví uznává možnost zavedení výjimek, na jejichž základě je umělé ukončení těhotenství povoleno. Tyto výjimky nejčastěji zahrnují ohrožení života matky a také závažnou patologii plodu a případy znásilnění a incestu, ale nejvíc konzervativní protestanti nepovolují takové výjimky. Liberálnější protestanti připouští, že ženy na základě objektivních důvodů mohou mít neochotu mít dítě v řadě dalších situací, ale žádají ženy, aby podstupovaly interrupci pouze v extrémních případech. Liberální církve považují za obtížné chránit práva embrya přes právo volby ženy, která musí nést útrapy těhotenství a porodu a také starat se o dítě po narození. Z pohledu liberálních církví není možné donutit ženu, aby se obětovala proti její vůli, ale je možné se pokusit vytvořit takové podmínky, za nichž žena bude chtít porodit. Liberální církve přivítaly legalizaci umělých potratů, což poukazuje na to, že legislativní zákaz tento problém nevyřeší, ale ženy ohrožují své zdraví a život tím, že ilegálně podstupují nebezpečné umělé potraty. V protestantismu se obecně věří, že pokud je interrupce v jakémkoliv případě přípustná, je vhodné ji učinit na počátku těhotenství, a v pozdním stadiu těhotenství pouze v nejextrémnějších případech, jako je ohrožení života matky nebo závažná patologie plodu. (Preobraženskaja, 2017)

V křesťanských textech je však napsáno, že těm, kteří prošli interrupcí, tento hřích může být odpuštěn stejně jako ostatní hříchy. Všechny hříchy mohou být odpuštěny vírou v Krista (Jan 3: 16, Římanům 8: 1, Kolossenským 1: 14). Jak žena, která podstoupila umělý potrat, tak muž, který ji k tomu pobídl, a doktor, který to udělal, všem jim může být odpuštěno, ale pouze prostřednictvím pravé víry v Ježíše Krista. (Houdmann, 2015)

4.9.2. Islám

V roce 2016 tvořil dle průzkumu Pew Research Center počet muslimů v Česku 0,2 %, což činilo 22 tisíc lidí, kde převažují muslimové – sunnité. (Topinka, a další, 2016) Bez ohledu na to, že muslimská populace v České republice není zdaleka tak velká jako křesťanská, čeští muslimové dodržují předpisy Koránu stejně, jako kdyby se nacházeli v islámských zemích.

Islám globálně odsuzuje interrupce, ale mnozí muslimští právníci souhlasí s tím, že umělé přerušování těhotenství je v některých případech povoleno. Takovým výjimečným případem všechny školy islámského práva uznávají ohrožení života ženy. Mnoho právníků také připouští další vážné důvody pro potrat, ale nemají o tom jednotný názor. Na status plodu se v islámu pohlíží v závislosti na jeho stáří, proto interrupce, pokud je nutná, je povolena v raných stádiích těhotenství. Všechny školy islámského práva připouští, že umělé přerušování těhotenství je absolutně zakázáno po 120. dni od početí, ale v případě ohrožení života matky mohou někteří právníci dovolit ukončit těhotenství v pozdějším termínu. Avšak potřebu umělého potratu kvůli vážnému ohrožení zdraví matky by měli potvrdit tři lékaři. (Maguire, 2003)

V islámu závažná patologie plodu je také důvodem přípustného potratu. Mezinárodní islámská konference fikhu rozhodla, že, když dva lékařští specialisté na základě vyšetření zjistí závažné vady u plodu, pak se na základě žádosti rodičů povoluje interrupce.

Tradičně v islámu v případě znásilnění ženy nebyly interrupce povoleny, protože dítě narozené po zprznění bylo považováno za právoplatné. Bylo však několik případů povolení potratů po znásilnění, které se týkaly především situace hromadného znásilnění během války. (Preobraženskaja, 2018)

V islámu člověk, jehož jednání vedlo k ukončení těhotenství, musí zaplatit gurrat a kafarat. Kafarat je vykoupení za spáchaný hřích – dva měsíce nepřetržitého půstu. Pokud alespoň jeden den takového půstu byl vynechán, půst začíná znovu. Gurrat je vykoupení za prolitou krev. Rovná se ceně pěti velbloudů. Ti, kteří spáchali interrupci, musejí zaplatit výkupné dědicům dítěte v pořadí jako při rozdělení dědictví. (Islam Global, 2017)

Názory na interrupce v kanonických textech islámu

Korán je primárním duchovním průvodcem v islámu. Korán neobsahuje žádnou přímou zmínku o interrupcích, ale obsahuje Áje zakazující nespravedlivou vraždu (Korán 17: 33, 25: 68) a vraždu dětí (6: 137, 6: 140, 6: 151, 17: 31, 81: 8-9)

Korán uvádí, že člověk v určitém okamžiku tělem přijímá duši od Boha (15: 29, 32: 9). Na tento okamžik se pohlíží jako na hranici, po níž je umělý potrat zvláště nepovolen. V islámu však existuje myšlenka několika kriticky důležitých období, které oddělují etapy formování člověka v děloze. Korán (23: 12-14) obsahuje text, který je interpretován znalci islámu jako popis jednotlivých etap formování člověka: „*A věru jsme člověka nejdříve z části nejčistší hlíny stvořili a pak jsme jej kapkou semene v příbytku jistém učinili. Potom jsme z kapky semene hmotu přilnavou stvořili a z hmoty přilnavé jsme kousek masa učinili; a z kousku masa jsme kosti stvořili a kosti jsme masem obalili. A potom jsme mu v druhém stvoření vzniknout dali. Požehnán buď Bůh, nejlepší ze stvořitelů!*“ (Korán)

Široce uznávané v islámu jsou hadísy (pověsti o životě proroka Mohameda), ve kterých etapy formování člověka jsou popsány časově. Autor Sahíh al-Buchárí ve svém hadísu píše, že formování embrya v děloze matky probíhá v prvních čtyřiceti dnech, pak se plod stává hmotou přilnavou za dalších čtyřicet dní, a pak kouskem masa během dalších čtyřicet dní; pak se duše vtěluje do jeho těla. (Maguire, 2003)

Školy islámského práva

Islám není homogenním náboženstvím a je rozdělen na směry. Hlavními směry v islámu jsou sunnismus, jehož přívrženci tvoří převážnou většinu muslimů (podle různých zdrojů 75 % - 90 % z celkového počtu muslimů) a šíismus, jehož přívrženci jsou menšinou (10 % až 20 % muslimů). Sunnité jsou rozděleni do čtyř hlavních škol islámského práva – mazhabů: hanífovský, málikovský, šáfiovský a hanbalovský. Každá sunnitská škola islámského práva chápe hadísy částečně poněkud jinak než ostatní, ale všichni uznávají vzájemnou legitimitu. Ší'iti odmítají sunnitské mazhaby.

Právníci v rámci jednotlivých mazhabů mohou mít různé názory, ale v rámci školy existují dominantní stanoviska.

Hanífovský mazhab obecně je nejméně přísnou školou islámského práva ohledně přípustnosti interrupce v porovnání s jinými školami islámského práva. Dominantní většina právníků tohoto mazhabu dovoluje umělý potrat po dobu až 120 dnů od okamžiku početí, pokud existuje opodstatněný důvod.

Na rozdíl od hanífovského mazhabu, málikovský mazhab dodržuje velmi tvrdý zákaz umělého přerušování těhotenství. Mnoho právníků z málikovského mazhabu věří, že člověk dostává duši v době početí a zakazuje uměle ukončit těhotenství kdykoli po početí, v tomto ohledu se přibližuje k postavení katolické církve. Málíci jsou proti jakýmkoli lékařským metodám kontroly porodnosti. (Islam Global, 2017)

V šáfiovském mazhabu existují dva pohledy na přípustnost interrupcí až do doby, kdy plod přijímá duši. Šáfiovský právník z přelomu XI-XII století Abú Hámíd al-Ghazálí považoval umělý potrat za vážný zločin, ale méně vážný než zabíjení novorozence. Al-Ghazálí projednával různé stupně závažnosti interrupce, kde závažnost porušení je v době až do 40 dní od početí menší, než od 40 do 80 dní, a v době 40 až 80 dní menší, než od 80 až 120. A přesto Al-Ghazálí považoval umělý potrat za nepřijatelný na jakémkoliv stadiu těhotenství s výjimkou nutnosti zachránit život ženy. Někteří Šáfíové však nepovažovali umělé přerušování těhotenství do 120 dnů od početí za závažné porušení, na rozdíl od interrupce po 120 dnech, která je úplně zakázána jako zločin. Většina dnešních Šáfíí dovoluje umělé ukončení těhotenství z opodstatněných důvodů po dobu až 40 dnů od početí.

Hanbalovský mazhab má přísný postoj vůči interrupcím. Mnoho hanbalovských právníků považují umělý potrat za zakázaný čin v jakékoli fázi těhotenství. Pouze malý počet hanbalovských právníků považuje interrupci za přípustnou za určitých okolností až po dobu, kdy plod přijímá duši. Někteří Hanbali stanovují hranici „povoleného“ potratu po dobu až 120 dnů od početí a někteří po dobu až 40 dnů.

V šiismu většina právníků nepovoluje interrupce bez závažné příčiny v jakémkoliv stadiu těhotenství, ale dovoluje podstoupit potrat za opodstatněných důvodů až do 120 dnů těhotenství. Tyto dny se počítají od okamžiku, kdy se vajíčko v děloze matky usadilo. Ačkoli v šiismu dominuje přísný postoj k zákazu interrupcí, existuje samostatná škola zajdíja, která je známá tím, že povoluje umělé potraty skoro stejně jako interrupce na požádání. (Preobraženskaja, 2018)

4.9.3. Judaismus

V roce 1935 byly v Německu vstoupily v platnost norimberské zákony, jež pojednávaly o tom, kdo může být občanem třetí říše nacistického Německa a také o těch, kdo je Židem. Následně se platnost těchto zákonů rozšířila na území Čech a Moravy. Za Žida se považoval takový člověk, který ve třetí generaci pocházel z jednoho či dvou čistokrevných Židů – babičky nebo dědečka.

V Čechách, na Moravě a ve Slezsku v roce 1930 se k judaismu hlásilo téměř 120 tisíc osob. Po okupaci Německem českých zemí se Židi ze strachu smrti odstěhovali a počet příslušníků židovského náboženství se v Česku snížil o 14 tisíc. (Korobov, 2014)

Oficiální statistika uvádí, že do konce roku 1939 z území Česka odjelo skoro dvacet tisíc Židů. V roce 1940 jenom šest tisíc a v dalších dvou rocích méně než tisíce příslušníků judaismu. Během holocaustu bylo celkem zabito 80 tisíc českých Židů. (Kárný, 2011)

V současné době v České republice je 10 židovských obcí, které jsou pod záštitou federace židovských obcí. Podle údajů této federace dosahuje počet Židů žijících v na území Česka 20 000 lidí. Statistika sčítání lidu z roku 2011 však uvádí, že pouze 1 200 lidí se považují za zástupce židovského národa. Jde o to, že mnoho Židů žijících na území České republiky jsou občani jiných států. (Korobov, 2014)

V judaismu tradiční pohled na interrupci nezapadá ani do konceptu kategorického zákazu potratů, ani do konceptu úplné svobody volby potratu bez uvedení důvodu. Interrupce bez důvodů není v judaismu povolena, avšak za určitých okolností se umělé přerušování těhotenství dovoluje. Plod se v judaismu nepovažuje za samostatnou bytost, ale za součást ženy, a postavení plodu je nižší než postavení člověka. V případě ohrožení života ženy se její život považuje za cennější než život plodu.

Je znám zvláštní případ širší interpretace priority ženského života během holocaustu. Když v ghettu Kovno (Litva) se nacisté rozhodli zabít všechny těhotné Židovky, v roce 1942 jeden z rabinů dovolil těhotným ženám podstupovat interrupce.

Mnozí rabíni také dovolují interrupce v případě ohrožení zdraví ženy, a to se vztahuje nejen k poškození fyzického zdraví, ale také i mentálního. Někteří rabíni na tomto základě umožňují potraty kvůli závažné patologii plodu, neboť prý žena po porodu dítěte s těžkými

patologiemi bude mít duševní poruchy. Navíc k tomu někteří rabíni také umožňují uměle přerušit těhotenství po zakázaných sexuálních vztazích. Rabín Jakub Emden tedy věřil, že umělé přerušení těhotenství po cizoložství by mělo být povoleno, protože cizoložství je takový hřích, po němž lidé byli odsouzeni k smrti. Jakub Emden říkal, že interrupce po cizoložství může být dokonce posouzena za dodržování příkázání. Dítě narozené po cizoložství bylo považováno za mamzera, který ani sám ani jeho potomci nesměli vstupovat do manželství s Židy (Tóra říká, že mamzer „nemůže vstoupit do společnosti Pána“). Dítě z mimomanželského vztahu se však nepovažovalo za mamzera. Jakub Emden na tomto základě nepovoloval interrupci po mimomanželském vztahu neprovdané ženy.

V judaismu člověk, jehož jednání vedlo k ukončení těhotenství, jako trest za interrupci musí zaplatit výkupné rodičům dítěte.

Ve státní sféře neortodoxní judaismus podporoval legalizaci a zajištění přístupu k umělým potratům. Podle průzkumů Pew Research Center z roku 2015, drtivá většina Židů (83 %) ve Spojených státech věří, že umělé ukončení těhotenství by mělo být povoleno ve všech nebo ve většině případů.

Ortodoxní rabíni naopak nepodporují zákony, které usnadňují přístup k interrupcím. Avšak dokonce i ultraortodoxní Židé nepodporují takové zákony, které nepřipouští žádné výjimky ze zákazu potratů, jelikož považují za nezbytné legalizovat interrupci v případě ohrožení života matky. (Preobraženskaja, 2018)

Bible a texty Tóry

Tanach (židovské posvátné spisy) neobsahuje žádnou přímou zmínku o úmyslných interrupcích. Hlavním biblickým zdrojem tradičního učení judaismu o potratech je text Tóry Šemot (Exodus) 21: 22-23: „*Když se budou muži prát a uhodí těhotnou ženu tak, že z ní vyjde plod, ale k dalšímu ublížení nedojde, musí pachatel zaplatit pokutu, jakou mu uloží manžel té ženy; zaplatí podle rozhodnutí soudců. Jestliže však dojde k ublížení, musíš dát život za život*“.

 (Bible)

V období Talmudu (období vytvoření Talmudu z prvních staletí našeho letopočtu, kdy vznikla Mišna, až do konce babylonského Talmudu ve VII. století) interrupce v judaismu nebyla považována za zločin při neživotaschopnosti plodu a při životaschopnosti plodu byla zakázána, ale přesto nebyla vraždou. Hlavní rozdíl mezi postojem k umělému potratu, který

vznikl v tradici Talmudu, a postojem, který se zformoval ve stejném období v raném křesťanství a patristice, spočívá ve výrazné prioritě hodnoty ženského života nad hodnotou plodu v judaismu. V křesťanství se podobná pozice vyvíjí teprve v moderní době, která se oficiálně schvaluje především v protestantismu, zatímco v judaismu byla tato pozice jasně formulována již v talmudském období.

Hlavním talmudským textem, který zakotvuje tento princip v judaismu, je text Oholotu 7: 6 (Oholot je traktát poslední části Mišny Teharot): „*Pokud žena vykonává těžkou práci (nebo může být její život těhotenstvím ohrožen), musí být její dítě vyndáno z těla, pokud je stále v její děloze, jelikož život matky je důležitější než život plodu. Ale pokud větší část dítěte je již vynořena, nesmí být poškozována, protože jeden život nesmí být více důležitý než druhý*“.
(Šebeš, a další)

Mišna jasně uvádí, že status plodu je nižší než status ženy. Život plodu se nepřírovnává k lidskému životu, dokud je plod v mateřském lůně. Ale jakmile se dítě narodí, jeho život se stává stejně cenným jako život všech lidí. (Preobraženskaja, 2018)

4.9.4. Buddhismus

Z roku 2007 v České republice Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü je dle Ministerstva kultury ČR oficiální náboženskou společností, ke které se hlásí téměř tři a půl tisíce osob. A v roce 2011 jak uvádí Český statistický úřad dalších dvě a půl tisíce lidí vybralo více obecný název své víry – „buddhismus“. (Odbor statistiky obyvatelstva, 2014)

Klíčovou otázkou problému interrupcí – „Od jakého okamžiku začíná život?“ – se rozebírá v úplně novém světle. Pro buddhismus je život kontinuální, je to kontinuum bez jakéhokoli vztažného bodu. Narození a smrt jsou jako otáčející se dveře, kterými jednotlivce prochází znovu a znovu. Může se zdát, že víra v reinkarnaci snižuje závažnost problému interrupcí, protože potrat je jen odložení převtělení na nějaký čas. Nicméně, podle tradičních zdrojů, záměrné zabití člověka v jakékoliv fázi života je zlo, bez ohledu na to, zda se znovu narodí nebo ne. (Keown, 2000)

Buddhovo učení říká, že tento čin úmyslného zabití je splněn za pěti podmínek. Tyto podmínky jsou:

1. Přítomnost živé bytosti
2. Znalost nebo informovanost (vraha) o tom, že toto stvoření je naživu
3. Úmysl spáchat vraždu
4. Úsilí zabít
5. Smrt živé bytosti v důsledku tohoto úsilí.

Samozřejmě, podle buddhismu, když je zabití úspěšné, to vyvolá odplatu. Důsledky interrupce provedeného se špatnými úmysly jsou nejen kratší život, ale také sklon k nemocem, neustálý zármutek způsobený odloučením od milovaných a neustálý strach. (Maguire, 2003)

Ačkoli život vcelku je nekonečný, buddhismus věří, že každý konkrétní život jednotlivce má počátek a konec. Ve starověkých buddhistických textech je vyjádřen názor, že individuální lidský život začíná od početí, a tento názor je rozšířen v moderních buddhistických společnostech. Staré autority samozřejmě neměly dostatečné znalosti v oblasti embryologie, zejména ohledně početí, ale jejich chápání vývoje plodu jako postupného procesu s konkrétním vztažným bodem se nijak zvlášť neliší od ustanovení moderní vědy. Při interpretaci raných zdrojů ve světle moderních vědeckých objevů jako je ovulace, většina

buddhistů dospěla k závěru, že život jednotlivce začíná ve chvíli, kdy nastane kombinace tří faktorů:

1. matka a otec mají sexuální vztah,
2. matka je ve svém plodném období, a
3. je tu stvoření, které čeká na narození.

Kdykoli jsou tyto tři spolu, život začíná. (Maguire, 2003)

V tomto ohledu se v zemích, které jsou přísněji dodržovány tradiční buddhistické tradice – Srí Lanka a Thajsko – interrupce je zakázána s některými nepatrnými výjimkami, například pokud je nutné zachránit život matky nebo ukončit těhotenství po znásilnění. V jiných asijských zemích se s nimi zachází jinak. V Japonsku (kde je buddhismus vlivnou silou, ale není státním náboženstvím) interrupce jsou povoleny nejen pro zachránění života matky a po znásilnění, ale také pro zachránění fyzického zdraví ženy a z ekonomických a sociálních důvodů, a provádí se je 13 na 1000 žen. To je v porovnání s 20 na 1000 žen ve Spojených státech, jejichž počet obyvatel je skoro trojnásobný než v Japonsku. (Děnisov, a další, 2010)

Uznávajíc, že interrupce znamená odnětí života, buddhismus je také znám svou dobročinností a tolerancí v této otázce. Někteří moderní buddhisté, obzvláště na Západě, věří, že toto téma je mnohem širší, než to je ve starých pramenech, a že existují okolnosti, které ospravedlňují umělý potrat. Postoje raných buddhistů byly formulovány ve společnosti, kde byl postoj vůči ženám velmi odlišný od toho, co máme dnes na Západě. Feminističtí autoři upozorňují na patriarchální charakter tradičních společností a legalizovaný útisk žen během staletí (jiní popírají tyto historické odkazy, uznávají jejich spravedlnost jen ve vztahu k určitým obdobím a teritoriím). Rovněž se tvrdí, že právo na interrupci je neoddělitelné od emancipace žen a nezbytné k obnovení spravedlnosti. Buddhisté, kteří s těmito názory sympatizují a podporují myšlenku „práva volby“ pro ženy, jim doporučují meditaci a besedu s buddhistickým učitelem jako způsob, jak pochopit své pocity a přijmout řešení podle svého svědomí. (Keown, 2000)

V buddhismu existuje pojem karmy, který zahrnuje všechna úmyslná, volná jednání, a to jak verbální, tak fyzická, a jejich následky. Úmysl činitele podle zákona karmy je klíčový. Interrupce tedy prováděná licencovaným lékařem v případě ohrožení života matky je považována za nevhodnou karmu, pokud se nejedná o špatné úmysly. To je podobné

římskokatolické doktríně o smrtelných a odpustitelných hříších. Interrupce s dobrými úmysly by byla odpustitelným hříchem, a ne smrtelným.

Matky, které se rozhodly uměle přerušit těhotenství z ekonomických důvodů, z důvodu neschopnosti pečovat o dítě nebo selhání antikoncepce, lépe vědí, jaký je jejich skutečný úmysl a duševní stav. Pokud nenávidí plod, bude to mít za následek špatnou karmu. Interrupce, která je způsobená výběrem pohlaví dítěte (nejčastěji je praktikována v zemích jako Indie a Čína), povede k vážnějším karmickým následkům, neboť existuje nenávist k jednomu pohlaví (dívkám) kvůli preferenci druhého (chlapců). Pokud jde o uměle ukončení těhotenství, způsobené nepoužíváním antikoncepčních prostředků, je závažnější než potrat v důsledku selhání antikoncepce. Na základě toho můžeme říci, že ne všechny potraty jsou morálně přijatelné. (Maguire, 2003)

V posledních desetiletích konstruktivně k vyřešení problému týkajícího se zákazu interrupcí přispěli japonští buddhisté. Problém umělých potratů v Japonsku, kde se objevil jejich efektivní (a ziskový) průmysl, je zvláště aktuální, protože v této zemi není rozšířeno používání antikoncepce, pravděpodobně kvůli obavám z vedlejších účinků. Vzhledem ke složitosti tohoto problému se Japonci obrátili na své starodávné kulturní dědictví a našli tam jedinečné řešení ve formě pamětní bohoslužby pro děti zabitě v důsledku interrupcí – mizuko kuyo.

Jedná se o běžnou bohoslužbu, ve které malá postava bódhisattvy Jizo představuje zemřelé dítě. Oblékají ji do dětského bryndáku, a staví vedle ní hračku. Dle tradice, socha se umísťovala v domě nebo v malém svatostánku u cesty, avšak v posledních letech se objevují speciální chrámy, ve kterých se konají pamětní služby. Existují různé formy tohoto obřadu, obvykle se ho účastní rodiče, někdy i jiní členové rodiny, kteří uctívají sošku a Jizo. Rituál lze opakovat například při výročí interrupcí. Veřejná povaha obřadu současně slouží jako přiznání a uznání ztráty dítěte a pomáhá jeho účastníkům tuto událost přežít. Někteří západní kněží se zajímají o tuto tradici a o možnost zavést dle příkladu Japonců křesťanské verze na Západě. (Keown, 2000)

5. Praktická část práce

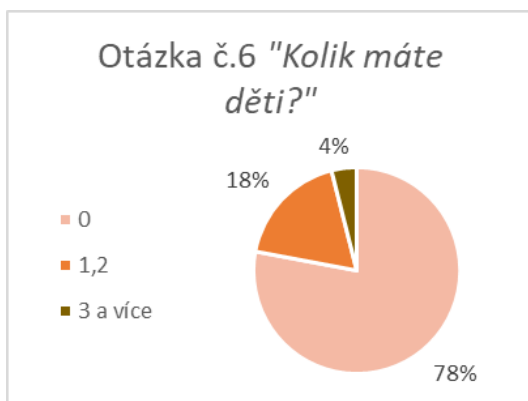
5.1. Dotazníkové šetření

Pro účely této bakalářské práce byl na internetové stránce VyplnTo.cz vytvořen dotazník pro veřejnost, týkající se interrupcí. Následně odkaz na webovou stránku s dotazníkem byl umístěn na sociální síť Facebook pro získání většího počtu respondentů. Dotazník se skládá z 28 otázek, obsahuje jak uzavřené, tak i otevřené otázky, a je rozdělen na dvě části: pro muže a pro ženy. Cílem dotazníku je zjistit názory ateistů a věřících lidí na interrupce v České republice a také z jakých důvodů se lidé setkávají s umělým přerušением těhotenství.

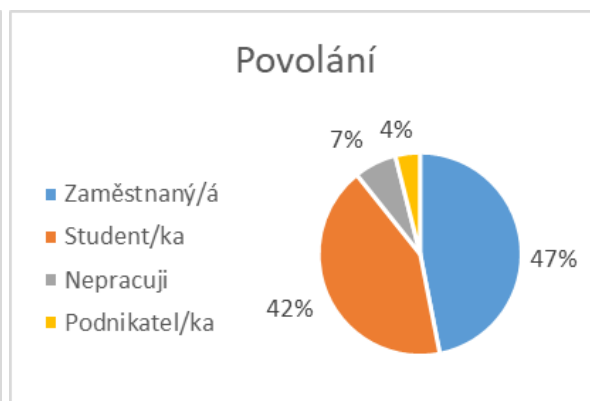
Dotazníkové šetření probíhalo 11 dnů: od 29. 01. 2019 do 08. 02. 2019 a jeho návratnost činí 58,6 %. Celkem odpovědělo 177 lidí, z nichž je 126 žen a 51 muž. V dotazníku bylo stanoveno pět věkových kategorií, které představují lidi z: dospívající (17 a méně let), mladé (18-25 let), střední (26-35 let), zralé (36-49 let) a starší (50 a více let) skupin. Nejpočetnější věkovou kategorií v tomto dotazníku je věkové rozmezí 18 až 25 – 52,54 %. Z odpovědí na otázky ohledně povolání a nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů je vidět, že se rozdělili skoro na dvě stejné skupiny. Co se týká otázky povolání, dotazník vyplňovali zaměstnanci (47 %) a studenti (42 %), a nejvyšší dosažené vzdělání respondentů je středoškolské (49 %) a vysokoškolské (42 %). Další velké skupiny respondentů z hlediska rodinného stavu a současné situace tvoří lidé bez dětí (78 %) a lidé svobodní (62 %).

Pohlaví / věk	Všichni respondenti	17 a méně	18–25	26–35	36–49	50 a více
Muž	51	2	22	15	8	4
Žena	126	5	71	38	10	2
Celkem mužů a žen	177	7	93	53	18	6

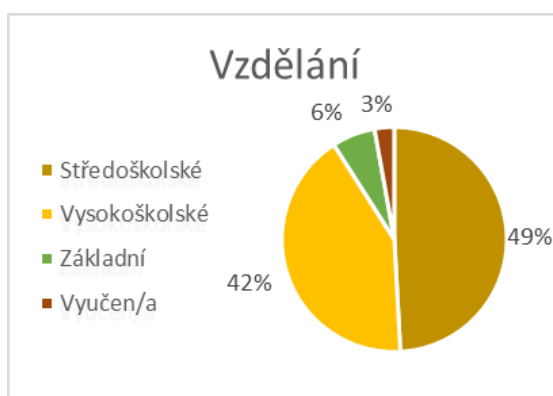
Tabulka 1 Pohlaví a věk respondentů dotazníku
Zdroj: Vlastní zpracování

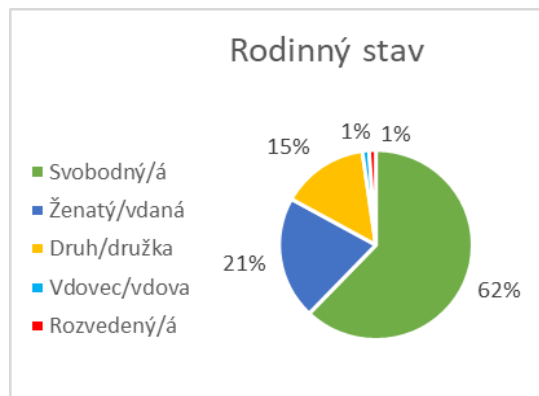
Graf 1 Počet dětí u respondentů
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 2 Povolání respondentů
Zdroj: Vlastní zpracování

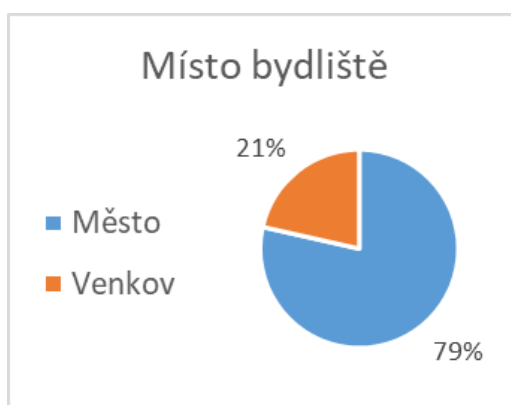

Graf 3 Vzdělání respondentů
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4 Rodinný stav respondentů
Zdroj: Vlastní zpracování

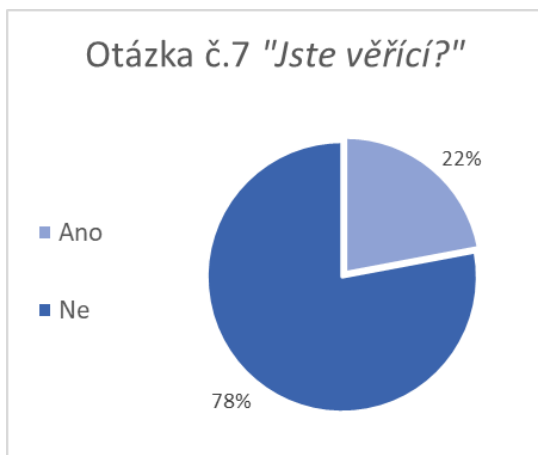
Většina respondentů, kteří mají 3 a více dětí, se nachází ve zralé věkové kategorii. 57 % této skupiny tvoří ženy. Na otázku č. 25 o důvodech, ze kterých by podstoupily interrupci,

Graf 5 Místo bydliště respondentů
Zdroj: Vlastní zpracování

odpovídaly více racionálně a snažily se popřemýšlet na toto téma na rozdíl od žen bez dětí. Jedna věřící respondentka uvedla, že by v žádném případě nepodstoupila umělý potrat, protože z vlastní zkušenosti ví, že, když se narodí miminko, všechny obavy zmizí

Otázka o místu bydliště ukazuje, že velký počet respondentů pochází z měst (79 %).

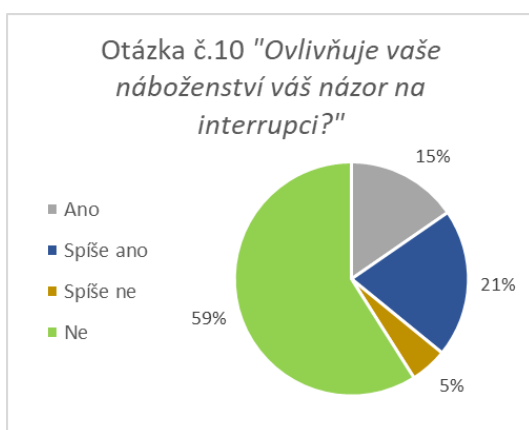
Graf 6 Podíl věřících respondentů
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 7 Náboženství respondentů
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 7 je věnována víře dotazovaných. Jak již bylo uvedeno v teoretické části, Česká republika je jednou z nejateističtějších zemí, a to potvrzuje i tento výzkum. Na otázku „Jste věřící?“ 78 % odpovědělo, že „nejsem“. Zbývající 22 % jsou příslušníky jednoho z náboženství. Z 8. otázky je patrné, že se nejvíce věřících přihlásilo ke křesťanství (72 %), „jiné“ náboženství obsahuje druhou nejpočetnější odpověď „Mám svojí vlastní víru“ – 15 %.

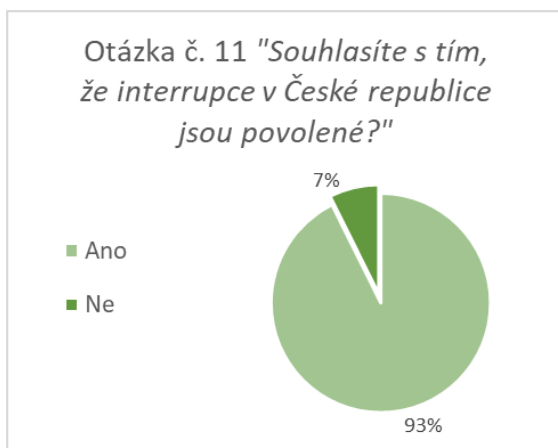
Otázka 9. zjišťuje, co náboženství dotazovaných říká o interrupci. Muslimové, Židi a většina křesťanů odpověděli, že jejich náboženství zakazuje umělé přerušování těhotenství a také uvedli, že jde o hřích a vraždu, pokud těhotenství reálně neohrožuje život matky. Někteří křesťané dokonce přirovnali život člověka k božímu daru.

Graf 8 Vliv náboženství na názor respondentů na interrupce
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka 10. ukazuje vliv náboženství na názor respondentů na interrupce. 59 % lidí odpovědělo, že jejich náboženství neovlivňuje jejich názor na umělý potrat. Někteří z nich psali o tom, že měli stejný (negativní) postoj k umělým ukončením těhotenství i než uvěřili a nepodstoupili by interrupci i bez vlivu náboženství, aby nenechali „rozmixovat malého človíčka a vysát ho vývěvou“. 21 % dali odpověď – ano, ovlivňuje. To znamená, že by tito lidé (v případě žen)

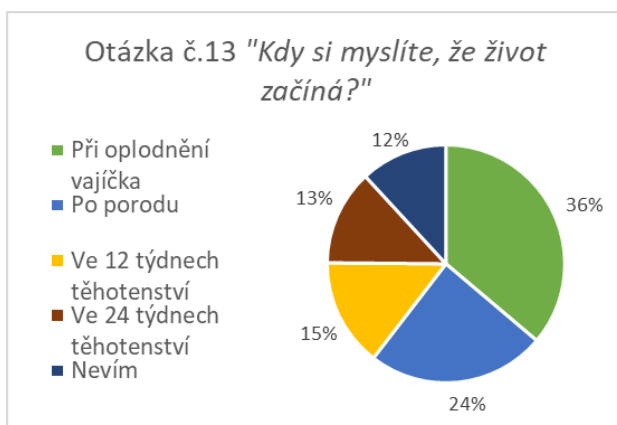
podstoupili umělý potrat nebo (v případě mužů) by s ním souhlasili. Vliv náboženství jim však nedovoluje chovat se tak, jak by chtěli.

Graf 9 Názor respondentů na politiku interrupcí v ČR
Zdroj: Vlastní zpracování

Na otázku č. 11 „Souhlasíte s tím, že jsou interrupce v České republice povolené?“ 93 % odpovědělo, že ano, mezi nimiž je 24 % věřících. Zbývající 7 % s umělými potraty v České republice nesouhlasí, z nichž je 77 % křesťanů a 23 % lidí bez vyznání. Otázka č. 12 zjišťuje důvody, proč tito lidé jsou proti umělým ukončením těhotenství na území České republiky. Respondenti nejčastěji odpovídali, že interrupce je přece vražda.

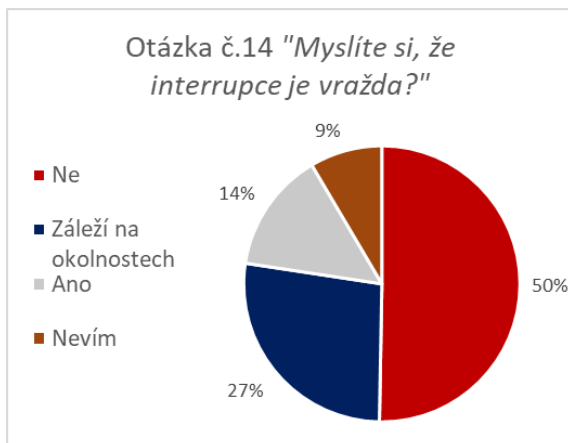
Nenarozené dítě je bezbranný tvor, který zemře za hříchy svých rodičů, a je vinné už jen tím, že začalo existovat. Také upozornili na informaci, kterou dávají zastánci interrupcí o stavu dítěti do 12 týdne těhotenství, prý plod je do této doby jen shluk buněk, což někteří respondenti považují za vážný omyl.

Graf 10 Počátek lidského života
Zdroj: Vlastní zpracování

Další otázka číslo 13 ukazuje, jaký okamžik lidé považují za začátek lidského života. Odpověď „při oplodnění vajíčka“ zvolilo 36 % respondentů. 92 % z tohoto podílu jako hlavní důvod, proč v otázce číslo 11 nesouhlasí s tím, že interrupce v České republice jsou povolené, uvedlo, že okamžik oplodnění vajíčka je začátek lidského života, a proto interrupce je z jejich pohledu vražda.

Druhá nejpočetnější odpověď je naprostým opakem první. 24 % respondentů si myslí, že život začíná až po porodu, při čemž 10 % z nich jsou věřící

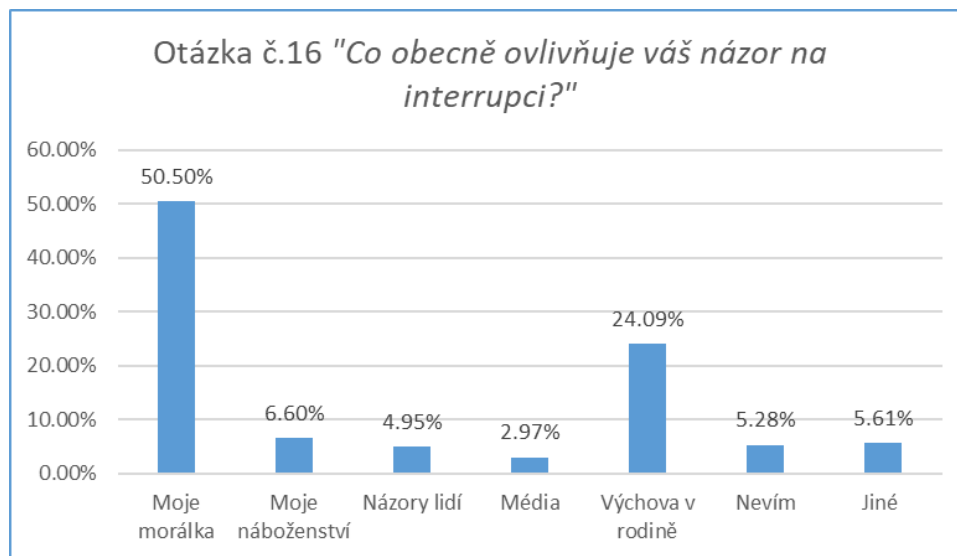

Graf 11 Náзор respondentů, zda je interrupce vražda
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka 14. staví za cíl zjistit, zdali pro respondenty interrupce je vražda. 50 % dotázaných uvedli, že pro ně umělé ukončení těhotenství není něčím, co by mohli pojmenovat vraždou člověka. Toto stanovisko zaujímají i 13 % věřících dotázaných. V otázce č. 15 jako důvod, proč si to myslí, většina lidí-příslušníků náboženství a část respondentů bez vyznání uvedli, že se dítě nepovažuje za člověka do té

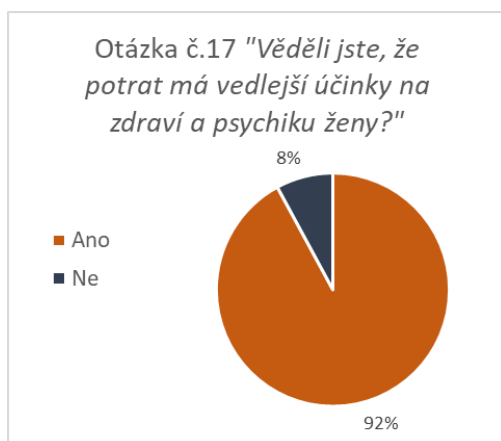
doby, dokud nebude schopno samostatného života a nezačne si sebe uvědomovat. Také podle jejich názoru je lepší včas přerušit těhotenství, než aby dítě po narození trpělo hladem, když matka nebude schopná ho zajistit, nebo pocítí nenávisť vůči rodičům, a pokud nechce podstoupit umělý potrat, ať nechá dítě k adopci. Teprve po narození se podle respondentů bude jednat o vraždu. Jiná část lidí bez vyznání uvedla, že žena má právo sama rozhodovat o svém těle a nikdo nemá právo ji něco říkat.

Na druhou stranu, 14 % respondentů odpovědělo, že interrupce je vražda, z nichž 56 % jsou křesťané a 44 % jsou lidé bez jakéhokoli vyznání. V 15. otázce odůvodnili svou odpověď stejným argumentem jako ti, kteří nepovažují umělý potrat za vraždu, ale v opačném významu. Bez ohledu na to, že se nenarozené dítě často pokládá za shluk buněk, to dítě zůstává dítětem, které se po několika měsících narodí, a to je hlavním důvodem pro tyto 14 % respondentů. Zajímavé je, že 91 % nevěřících lidí z této skupiny v otázce 11. „Souhlasíte s tím, že interrupce v České republice jsou povolené?“ odpověděli, že souhlasí. Interrupce se pro ně rovná vraždě, avšak chápou, že existují beznadějně životní situace, kde lepší volbou bude ukončení těhotenství.

Graf 12 Faktory ovlivňující názor respondentů na interrupce
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 16 ukazuje, co ovlivňuje názor lidí na interrupce. Do jaké míry „náš“ názor lze považovat za náš? Lidské myšlenky nikde nemohou být čistě osobní nebo nové. Ty jsou vždy založeny na základě dostupných informací: dávno přijaté nebo jen přečtené. A pouze na základě získaných informací, jejich analýzou a kombinováním vytvoří člověk něco nového nebo si stanoví svůj názor. Jak věřící, tak i nevěřící lidé předpokládají, že na jejich názor na umělé přerušování těhotenství mají vliv jejich morálka a výchova v rodině. Respondenti také psali o jiných faktorech, ovlivňujících jejich názor. Nejčastější odpovědi kromě uvedených v grafu 12 byly vzdělání a myšlení.

Graf 13 Znalost respondentů o vedlejších účincích po interrupci
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka 17. zjišťuje informovanost odpovídajících o nebezpečí pro zdraví po podstoupení interrupci. 92 % lidí vědí, že někdy umělé přerušování těhotenství způsobuje vedlejší účinky, a dokonce může přivést k smrti. 8 % touto informací nedisponují. Důvodem neznalosti je nezralost, chybějící životní zkušenosti a neinformovanost respondentů, protože 93 % lidí z tohoto podílu jsou lidé bez dětí a jakéhokoliv vyznání a většina těchto respondentů je z mladé věkové kategorie.

Následující otázky jsou rozděleny na dvě části: pro ženy (19–25) a muži (26–28).

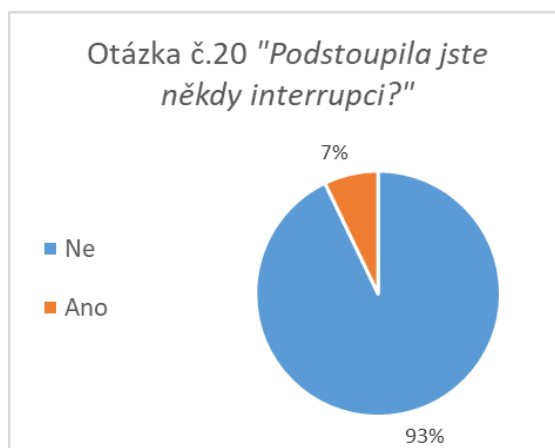

Graf 14 Názor žen na účast mužů v rozhodnutí o interrupci
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 19 klade respondentkám dotaz, zdali otec dítěte má právo rozhodovat o interrupci. Většina žen (55 %) zvolila odpověď „ne“, což jasně poukazuje na to, že nechtějí, aby někdo zasahoval do jejich života a mluvil o tom, co musejí a nemusejí dělat, z nichž je 12 % žen s náboženstvím. 29 % žen připouští, že názor otce dítěte by měl vliv na rozhodnutí o interrupci. Odpověď „ano“ vybralo 6 % věřících žen křesťanek.

Otázka číslo 20 zjišťuje, jaké procento respondentek uměle přerušovalo těhotenství. Kladné odpovědi máme od 9 žen, což z celkového počtu činí 7 %, a nejsou to příslušnice nějakého náboženství.

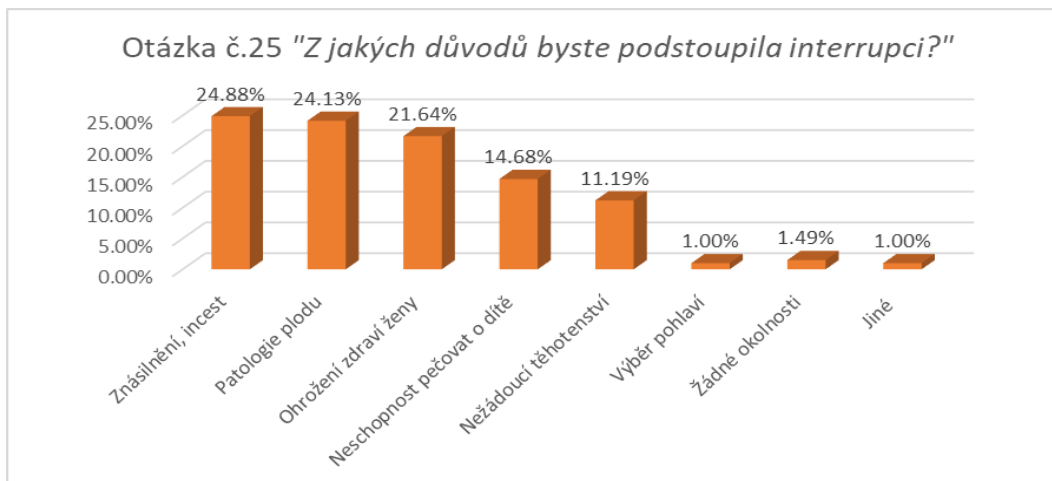
V následující otázce „kolikrát a v jakém věku jste podstoupila umělý potrat?“ většina žen uvedla, že jedenkrát. 5 respondentek byly z mladé věkové kategorie (18–25 let). V otázce č. 23 odůvodnily své rozhodnutí neschopností pečovat o dítě a přáli si ukončit těhotenství kvůli nízkému věku. Jedna žena podstoupila interrupci proto, že měla velký stres kvůli čerstvě narozenému dítěti. 3 respondentky ze střední věkové

Graf 15 Interrupce v životě žen
Zdroj: Vlastní zpracování

kategorii (26–35 let) přerušily těhotenství buď kvůli selhání antikoncepce nebo ze zdravotních důvodů. Důvodem také bylo užívání léků poškozující plod. Poslední respondentka z věkové kategorie 36–49 let ukončila své těhotenství kvůli vysokému věku.

Otázka č. 22 navazuje na předchozí otázky a zjišťuje, zda respondentky litují svého rozhodnutí o interrupci či ne. Ženy, které již interrupci přežily a uznaly svou chybu, ve 24. otázce odpověděly, že by ji opakovaně nepodstoupily, protože litují tohoto rozhodnutí a nechtějí se znovu dopustit omylu. Navíc tyto ženy, jak ukazuje otázka 14., považují umělý potrat za vraždu.

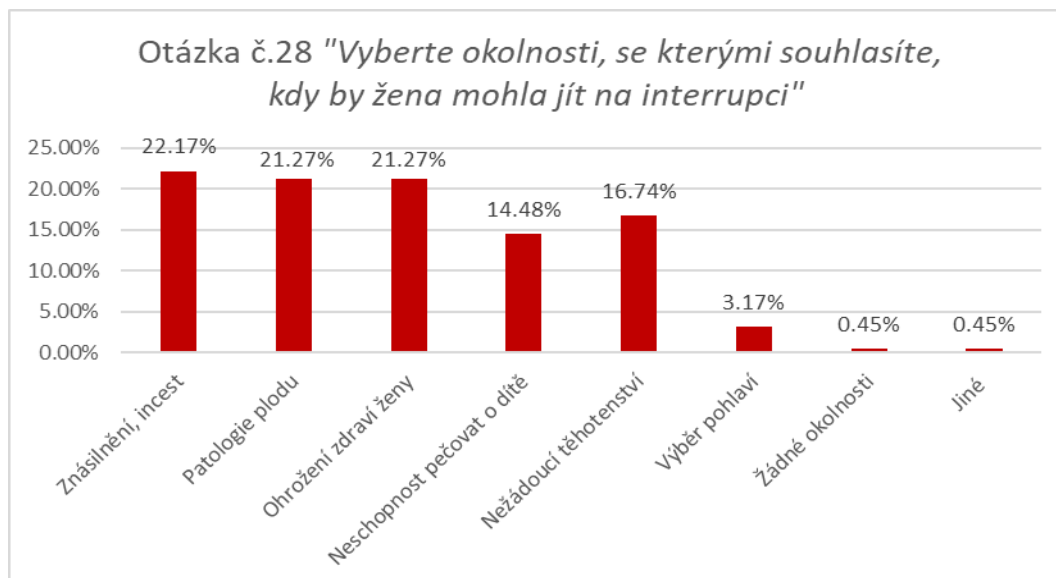
Graf 16 Důvody pro podstoupení interrupce u žen
Zdroj: Vlastní zpracování

Poslední otázka pro ženy zjišťuje životní situace, ve kterých by respondentky interrupci podstoupily. Věřící ženy by uměle přerušily těhotenství za prvé, kdyby těhotenství ohrožovalo jejich fyzický či psychický stav; za druhé, kdyby těhotenství vzniklo důsledkem znásilnění či incestu; zatřetí, kdyby se dítě mělo narodit s vážnými zdravotními problémy. Jen 7 % věřících respondentek by v žádném případě nepodstoupily interrupci. Ženy bez vyznání nejčastěji odpovídaly, že by ukončily těhotenství v případě znásilnění či incestu. Druhý a třetí nejpočetnější důvod je zabránění narození dítěte s vrozenými vadami a ohrožení zdraví ženy. Také nevěřící respondentky na rozdíl od věřících by nejčastěji podstupovaly interrupci z důvodu neschopnosti pečovat o dítě (50 % žen bez vyznání a 33 % věřících žen), a v případě nežádoucího těhotenství (40 % žen bez vyznání a 15 % věřících žen). Z celkového grafu č. 16 je vidět, že první tři pozice zaujímají důvody, nevztahující se k osobním, avšak, jak ukazují otázky 21 až 24, ženy nejčastěji jdou na umělý potrat kvůli jiným životním situacím.

Graf 17 Interrupce v životě mužů
Zdroj: Vlastní zpracování

Část pro muže začíná otázkou číslo 26, která si klade za cíl zjistit, zda jejich manželka, popř. partnerka podstupovala interrupci. 10 % mužů zvolilo odpověď „ano“, z nichž 75 % v následující otázce uvedlo, že toto rozhodnutí bylo jejich partnerky. To znamená, že dokonce i v partnerství ženy nedovolují mužům rozhodovat za sebe. Zbývající 25 % odpovědělo, že to bylo společné rozhodnutí, a jsou to věřící lidé.

Graf 18 Důvody mužů pro připsání interrupce u žen
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka číslo 28 ukazuje situace, ve kterých muži souhlasí, že by žena mohla podstoupit interrupci. Lidé bez vyznání a věřící lidé mají skoro stejné stanovisko vůči umělým potratům. Stejný počet nevěřících mužů zvolili tři okolnosti, za nichž připouští umělé ukončení těhotenství. Interrupce je pro ně přijatelná, pokud zabraňuje narození dítěte s vrozenými vadami, a v případě těhotenství, které vzniklo důsledkem znásilnění či incestu nebo které ohrožuje fyzický či psychický stav ženy. Věřící muži nejčastěji odpovídali, že připouští umělý potrat v případě znásilnění či incestu. Na druhé pozici se umísťuje odpověď, týkající se ohrožení života matky a patologie plodu. 33 % věřících mužů by doporučili podstoupit interrupci v případě nežádoucího těhotenství a neschopnosti pečovat o dítě. Odpověď o nežádoucím těhotenství pro muže bez vyznání je početnější než odpověď o neschopnosti pečovat o dítě. Odpověď „žádné okolnosti“ na rozdíl od žen zvolil jenom jeden muž – křesťan. S okolností „výběr pohlaví“ souhlasí 29 % věřících mužů, mezi nimiž je jeden příslušník islámu, který nepovažuje interrupci za vraždu. To všechno říká o tom, že muži méně cítí svou odpovědnost před rodinou a rodinnými hodnotami, jež ženy považují za důležité.

5.1.1. Vyhodnocení dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření mělo za cíl zjistit, jaké má široká veřejnost názory na interrupce v České republice. Pomocí dvaceti osmi otázek se zjišťovaly postoje vůči umělému ukončení těhotenství. Většina respondentů byla nevěřící a patřila do mladé věkové kategorie (18 až 25 let). Velký počet odpovědí lidí z těchto skupin mohli ovlivnit celkový pohled na danou problematiku. Zvláště nevěřící respondenti ve věku do 25 let se daným tématem skoro nezabývají. Zájem o interrupci budou mít jen v okamžiku, kdy se osobně potkají s problémem, kde interrupce bude pouze jediným možným řešením. Avšak velký počet nevěřících a mladých lidí vypovídá o tom, že jejich názory na interrupce nebyly ovlivněny někým jiným, kdo má v jejich životě větší postavení než oni.

Z dotazníku vyplývá, že většina věřících respondentů jsou křesťané. Náboženství je pro lidi vlivnou silou, která je směřuje na jinou životní cestu. Tak, velký počet věřících dotazovaných respondentů se přiznal, že to (vyznání, náboženství) má vliv na jejich názor na interrupce. Stejně jako křesťané, příslušníci islámu a judaismu uvedli, že jejich náboženství považuje umělé přerušování těhotenství za vraždu. Samotní věřící respondenti nemají stejný pohled na takzvané zabití dítěte. O vraždu se podle nich bude jednat pouze v určitých případech, a hodnocení záleží na životní situaci. Avšak ne všichni věřící s tímto výrokiem souhlasí. Část příslušníků jednoho z náboženství nemají nic proti tomu, že interrupce v České republice jsou povolené.

Skoro všichni lidé bez vyznání s interrupcemi v České republice souhlasí. Jen pár lidí umělé ukončení těhotenství nepřipouští a odůvodňují to tím, že umělý potrat je vražda.

Za začátek lidského života velký počet respondentů, jak věřící, tak i nevěřící, považuje okamžik oplodnění vajíčka. Avšak nejčastěji právě věřící lidé pohlíží na interrupci jako na vraždu, na rozdíl od lidí bez vyznání. Důvodem tohoto stanoviska je víra v to, že, jakmile se vajíčko oplodní, objevuje se u člověka duše a začíná nový lidský život, a proto vzetí života živému organismu se považuje za zabití. Také věřící a nevěřící respondenti souhlasí s tím, že umělé přerušování těhotenství ne vždy znamená vraždu, a bude záležet na různých životních okolnostech.

Dále z dotazníku vyplývá, že názor respondentů na interrupce většinou závisí na jejich morálce a výchově v rodině. Věřící lidé také svůj postoj na umělé ukončení těhotenství

odvozuji od zásad své víry, a pro nevěřící dotazované názor jiných lidí je třetím v pořadí faktorem pro formování jejich stanoviska na dané téma.

Skoro všichni dotazovaní vědí o vedlejších účincích po umělému potratu. Avšak okolností, se kterými souhlasí, kdy se interrupce připouští, respondenti a respondentky jak věřící, tak i nevěřící zvolili stejné. První tři nejpočetnější pozice zaujímají situace, kdy těhotenství ohrožuje fyzický či psychický stav ženy nebo kdy vzniklo důsledkem znásilnění či incestu, a v případě patologie plodu. Dále dotazovaní vybrali okolnosti „nežádoucí těhotenství“ a „neschopnost zabezpečit dítě“. Věřící ženy by s větší pravděpodobností nepodstoupily interrupci za žádných okolností, na rozdíl od nevěřících žen, a důvod „výběr pohlaví dítěte“ pro ně jakoby vůbec neexistoval. Při porovnávání věřících a nevěřících mužů by uměle přerušit těhotenství nedoporučila malá část mužů, ke které patří jen věřící muži. Nežádoucí pohlaví dítěte je pro nevěřící respondenty (muži) vážnějším (početnějším, dle vyplněných dotazníků) důvodem pro ukončení těhotenství než pro věřící respondenty.

Názory široké veřejnosti na interrupce v České republice se liší. Jednotný názor na danou problematiku neexistuje, a proto to zůstává velice diskutovanou otázkou ve světě. V různých konfesích a v různých náboženstvích panuje zcela stejný názor na umělé přerušování těhotenství, ale důležitým faktorem, který postoj jednotlivce k umělým potratům ovlivňuje, je jeho osobní morální posouzení, zhodnocení situace. Bez ohledu na vliv víry každý člověk má svůj postoj k interrupcím založený na jeho morálním přesvědčení, která si v něm utvořila.

5.2. Rozhovory s věřícími

Vyhledávání věřících lidí nebylo obtížné. V únoru roku 2019 mnou byli osloveni všichni tři respondenti. Se dvěma respondenty – buddhistou Jiřím a knězem pravoslavného chrámu svaté Ludmily Pavlem – probíhal polostandardizovaný rozhovor prostřednictvím e-mailu. S respondentem Markem, křesťanem, proběhl polostandardizovaný rozhovor formou osobního setkání v Praze. Respondent se během osobního rozhovoru, trvajících půl hodiny, cítil ostýchavě, ale snažil se být otevřeným a podrobně odpovídat na všechny položené otázky. Marek byl seznámen s tím, že veškeré jim poskytnuté informace budou zaznamenány pravdivě a jeho účast ve výzkumu bude anonymní. Rozhovor se nahrával na mobilní telefon.

Respondenti	Věk	Náboženství	Forma rozhovoru
Pavel	49	Křesťanství	e-mail
Jiří	32	Buddhismus	e-mail
Marek	18	Křesťanství	Osobní setkání

Tabulka 2 Rozhovor s věřícími

Zdroj: Vlastní zpracování

Počátek lidského života

Okamžik, kdy začíná lidský život, není pro respondenty stejný. Kněz pravoslavné církve Pavel se opírá o Bibli a uvádí jako příklad úryvek z Evangelia, kdy těhotná svatá Alžběta pocítila, jak Ján Křtitel se začal pohybovat, když k Alžbětě přišla budoucí matka Ježíšova: „když Panna Marie přišla ke svaté spravedlivé Alžbětě, dítě v jejím lůně bylo jen pár dní staré, a dítěti v lůně svaté Alžběty bylo šest měsíců. V té chvíli, kdy Alžběta uslyšela pozdrav Marie, začal Ján Křtitel v lůně hnout, jelikož poznal svého Pána“. A tímto okamžikem pro Pavla začíná lidský život.

Z pohledu buddhismu je interrupce negativním činem, protože je formou vraždy. Respondent Jiří upozornil na to, že v některých státech má dle zákona plod svojí práva bez

ohledu na to, v jakém je vývojovém stádiu: „To, že lidská práva v některých zemích mají i embrya, je velmi spravedlivé, protože nenarozené plody v buddhismu jsou považovány za živé bytosti.“ Podle něj to znamená, že se stát nestaví k embryu jako k něčemu, co neexistuje, ale jako k člověku, i když se ještě nenarodil.

Pro respondenta Mareka začátek bušení srdce je okamžikem oduševnění dítěte a zároveň počátkem lidského života. Marek až do tohoto momentu pokládá plod také za člověka, ale ne živého, a říká, že nejde zabít to, co není živé.

Interrupce v náboženských textech

Křesťanská církev interrupce zakazuje. Pavel uvádí, že církev vždy považovala touhu uměle ukončit těhotenství za těžký hřích. Podle kánonu je interrupce ekvivalentní vraždě, protože podle Písma svatého Bůh dává člověku život a toto je jeho dar, který musí být přijat s vděčností.

Dále Pavel mluví o knize žalmů, ve které píše král David, co jasně potvrzuje to, že veškerý život je od Pána: „Bůh stvořil člověka v lůně své matky, vše jeho vnitřnosti a kosti. V době, kdy nikdo nemohl vidět embryo, Bůh ho pozoroval“.

Mareka mnozí nazývají baptistou, ale sám se za něj nepovažuje, a také není katolíkem ani pravoslavným. Tvrdí, že všechny vyznání vymysleli lidé, kteří žijí podle náboženství a jeho zákonů, a myslí si, že se dostanou do pekla, pokud nebudou dodržovat boží předpisy. Zatímco příslušníci církve, kam patří Marek, se snaží žít podle Bible a víry v Ježíše, a věří, že boží zákony je jenom směřují ke správné volbě, a nedodržování těchto zákonů je nepřivede do pekla. A proto Marek říká, že názor na interrupce je věcí každého člověka. Většinou věřící lidé si myslí, že to není povoleno, protože Bůh dal člověku dítě a pak ten ho odmítá, což znamená, že člověk mu nevěří. „Bible říká, že musíš důvěřovat Bohu, pokud mu věříš,“ – uvádí Marek, - „Obecně Bible neříká přímo o tomto tématu.“.

Dle Jiřího, v buddhismu neexistují žádné analogy Bible ani Koránu, ale existuje kniha, ve které jsou shromažďovány výroky Buddha Gautamy, ale ta není kanonická. Buddhismus není dogmatickým učením, je to cesta zkušeností a je důležité přenést vědomosti od učitele, který dosáhl určité úrovně, studentovi.

Interrupce v buddhismu, jak říká Jiří, je považována za porušení karmy. Zákon karmy znamená příčinu a následek. A tento čin vede k negativním důsledkům pro osobu, která je v tomto životě spáchala, a je příčinou nežádoucích znovuzrození, reinkarnací ve zvířecím světě.

Interrupce po znásilnění

Všichni respondenti na otázku o možnosti interrupce po znásilnění začali mluvit o pocitech znásilněné ženy, že to je pro ni vážným zraněním. „Nemůžeme se dostat na místo ženy, která byla znásilněna, nemůžeme pocítit to, co cítí ona“, říká Marek. Podle něj je velmi těžko říct ženě, která tím prošla, že Bůh ji daroval dítě a musí ho porodit, ale je to tak. Postoj k interrupcím po znásilnění pro Marka zůstává negativní.

Kněz pravoslavné církvi Petr upozorňuje na to, že mnozí mluví o tom, že v případě zákazu umělých přerušování těhotenství po zprznění křesťanská církev zprošťuje násilníka viny. Avšak církev to nedělá, jen ochraňuje nevinné dítě, které se samo nemůže bránit. Interrupce je odnětí života dítěte, jež nezpůsobilo nikomu žádné zlo, zatímco život je jedním z největších tajemství Boha. „Pán Bůh nedal nikomu právo zabít. Zabíjení je porušením nejdůležitějšího přikázání - «Nezabiješ»“, říká Petr.

Dále Petr uvádí, že existuje mnoho případů, kdy ženy projdou celým obdobím těhotenství, porodí a potom nechají dítě v dětském domovu. Lidé, kteří trpí neplodností, vezmou opuštěné miminko do své rodiny a vychovávají ho. „Lepší je dat dítěti alespoň nějaký život, než ho nedat vůbec“, dodal Petr.

Zranění každé bytosti v buddhismu je považováno za špatný čin. Nicméně mnoho lidí čelí tomuto problému, a velmi často se takové situace vyskytují v životě – a je velice obtížné je vyřešit. Pro respondenta Jiřího je otázka, zda musí žena podstoupit umělý potrat po znásilnění nebo ne, je věcí samotné ženy. Když ji dítě přináší neštěstí, nemůže ji odsuzovat. A pokud žena cítí, že je schopna to dítě donosit, porodit a vychovat, také ji nebude odsuzovat.

Interrupce v případě ohrožení života matky

Interrupce je vražda dítěte vlastní matkou ještě v děloze, tj. obrovský zločin. Všechny zdravotní případy zcela spadají pod tuto definici. Proto umělé přerušování těhotenství zůstává

obrovským zločinem navzdory všem zdravotním předpisům. Respondent Petr má pochybnosti o argumentu, že porod dítěte může ohrožovat zdraví matky, a dokonce i její život. Podle něj v tomto případě řeší žena morální dilema: riskovat a porodit, nebo spáchat těžký hřích a zabít dítě v lůně a možná „zůstat naživu a zdravá“. „Věřící, pravoslavné ženy se mnohem častěji odvažují risknout takový porod. A velmi často vše končí dobře, protože toto rození dítěte probíhá s vírou a modlitbami, kterými jsou kompenzovány tělesné vady,“ říká Petr.

Pro respondenta Marka otázka interrupce v případě ohrožení života matky byla velmi složitá. „V takovém případě musíme někoho zachránit. Pokud nic neuděláme, potom dítě a žena zemřou“, říká respondent. Myslí si, že za takových životních okolností souhlasí s tím, aby žena podstoupila interrupci.

Dále, Marek probírá otázku o lékařské chybě, jaký má názor na situaci, když lékař určil nesprávnou diagnózu a žena přerušila těhotenství. Jak již bylo řečeno, Marek žije vírou v Ježíše a boží zákony pro něj slouží jako podpora, aby viděl, co je dobře a co je špatně. „Pokud se podíváme do Bible, tak za žádných okolností nelze provádět interrupci. A mnoho náboženství říká, že umělý potrat je špatný“, uvádí Marek. Myslí si, že interrupce do určitého bodu nebude považována za vraždu, když dítě ještě není naživu. Pokud lékaři udělali chybu, pak je nemůže obviňovat. Říká, že se žena sama musí rozhodnout, zda má podstoupit umělý potrat nebo ne. „Pokud se budeme opírat na Nový zákon, můžeme říci, že pokud si myslíme, že něco není hříchem, můžeme to dělat. Ale jakmile budeme mít myšlenky, že pácháme hříchy, pak už to dělat nelze“, uvádí Marek.

Buddhistický přístup k tomuto problému spočívá v tom, že buddhisté musejí jednat podle okolností. „V buddhismu existuje nejen obecná koncepce, ale existují také i výjimečné případy. Ve výjimečných případech může být přijatelné i zabití z milosrdenství“, říká Jiří. Interrupcím by se člověk měl vyhýbat. Avšak ve výjimečných případech může být umělé přerušování těhotenství pouze jediným možným řešením. Jiří uvádí jako příklad tyto situace: „...porod dítěte je spojen s velmi vážným rizikem pro život matky nebo s extrémně negativními důsledky pro rodinu“.

Interrupce v případě patologie plodu

Pro respondenta Mareka názor na takový problém je jednoznačný. Tvrdí, že Bůh dal člověku dítě a bez ohledu na to, jaké je, musí se o něm starat. Možná tímto způsobem Bůh chce člověka něčemu naučit. Respondent se staví negativně k interrupcím při patologii plodu, protože takové děti zná osobně: „Ano, jsou nemocné děti, a takové lidi znám. A žijí. Žijí normální život. Z jejich pohledu normální“.

Kněz Petr uvádí, že když se narodí zdravotně postižená osoba, která nebude žít dlouho, pro ortodoxní matku a otce je také dítětem. To dítě je také člověkem a je obrazem a podobou Boha, které má právo na pozemský život (ať jenom krátký) a má také právo na věčný život. Podle Petra se dítě v případě vážných zdravotních problémů, které nedovolí žít dlouhý život, dostane do věčného života mnohem jednodušeji než dítě zdravé.

Dále respondent probírá situaci s předběžnými lékařskými závěry. Podle Petra mohou být i chybné. Často se stává, že dítě, které bylo mylně odsouzeno lékaři k smrti, se narodí celkem zdravé. Existují i situace, když lékař říká, že plod nepřežije a doporučuje ženě podstoupit umělý potrat. Petr na to má svůj názor: „Ale koneckonců, v případě interrupci dítě jistě nepřežije! Pokud žena miluje toto dítě, bude ho vždy opatrovat jako oko v hlavě“.

Respondent Jiří říká, že podle jeho názoru do té skupiny výjimečných případů spadají i interrupce při patologii plodu. „Život člověka je těžký. Nechci, aby utrpení nějakého člověka záviselo na mém rozhodnutí“, uvádí Jiří. Tvrdí, že v tomto případě by souhlasil, aby žena podstoupila interrupci.

Politika interrupci v České republice

Respondenti na otázku o politice interrupcí v České republice odpověděli skoro stejně. Pro ně jsou umělé potraty záležitostí každého člověka. Všichni lidé žijí svůj život. Je to jejich volba, v co věřit a jakým zákonem se řídit, aby se cítili lépe. Petr a Marek zastávají názor, že všechny problémy mohou být vyřešeny skrze modlitby. Pokud se člověk modlí, tak mu Bůh poskytne odpovědi na to, co potřebuje. Jiří uvádí, že během meditace člověk nejen pochopí sám sebe, ale také pochopí celý existující svět, který možná pro něj připravuje něco jiného, k čemuž člověk potřebuje určitou zkušenost. V podstatě všichni respondenti souhlasí s politikou interrupcí v České republice.

6. Závěr

Tato bakalářská práce si dala za hlavní cíl zjistit, ovlivňuje-li politika interrupcí světonázor náboženských skupin v České republice. Analýza tohoto tématu se prováděla pomocí primárních dat, jako polostandardizovaný rozhovor s věřícími, a dotazníku, vyplněného širokou veřejností, a pomocí sekundárních dat, které byly použity v teoretické části.

Výzkumná otázka se zabývala tím, jaký je názor náboženských skupin a ateistů na politiku interrupcí v České republice. Názory ateistů, stejně jako i náboženských skupin na politiku interrupcí se různí. Jsou věřící a nevěřící lidé, kteří souhlasí s tím, že umělé přerušování těhotenství je v České republice povoleno, i když někteří z nich považují interrupci za vraždu. Existují různé životní situace, které neumožňují mít dítě v tom určitém okamžiku, a tyto situace jsou pro věřící důležitým faktorem, aby se odchýlili od pravidel svého náboženství. Lidé, kteří nesouhlasí s tím, že interrupce je v České republice povolena, jsou většinou věřící. Připouští jen několik případů, kdy by žena mohla podstoupit umělý potrat, a to při otěhotnění v důsledku znásilnění a při ohrožení života matky. Pro ženu je podle těchto respondentů lepší předat dítě do dětského ústavu než ho nechat zabít.

Postoj k interrupcím v islámu, křesťanství, judaismu a buddhismu je skoro stejný. Všechna náboženství umělé potraty celkově odsuzují, ale názor na výjimečné případy, kdy žena může podstoupit interrupci, se různí. V křesťanských konfesích neexistuje jednotný postoj vůči interrupcím. Oficiální učení katolické církve nedělá žádné výjimky ze zákazu interrupcí, včetně případů, kdy těhotenství ohrožuje život matky. Moderní pravoslavná církev však připouští umělé přerušování těhotenství při ohrožení života matky. Co se týká interrupcí po znásilnění a při patologii plodu, tak se k tomu pravoslavná církev staví negativně. Mnoho protestantských církví uznává možnost umělého ukončení těhotenství ve výjimečných situacích, jako ohrožení života matky a také závažnou patologii plodu a případy po znásilnění a incestu, ale nejvíc konzervativní protestanti nepovolují ani takové výjimky. Zatímco liberálnější protestanti žádají ženy, aby podstupovaly interrupci pouze v extrémních případech. Všechny školy islámského práva za výjimečné případy uznávají ohrožení života ženy. Mnoho právníků také připouští další vážné důvody pro potrat, ale nemají na to jednotný názor. V judaismu interrupce bez důvodů není povolena, avšak za určitých okolností se umělé přerušování těhotenství dovozuje. V případě ohrožení života ženy je umělý potrat nezbytný a interrupce po znásilnění a kvůli závažné patologii plodu pro některé rabíny

je také přípustná. V buddhismu je život kontinuální a interrupce je jen odložením převtělení na nějaký čas. Nicméně v buddhismu záměrné zabíjení člověka v jakékoliv fázi života je považováno za zlo. Buddhisté v tomto případě musejí jednat podle okolností.

Ženy nejčastěji přerušují těhotenství kvůli nízkému nebo vysokému věku, nedostatku financí nebo selhání antikoncepce. Jít proti svému náboženství je donucují spíš důvody zdravotní než osobní. Ženy, kterým byla špatně určená diagnóza, riskují svým zdravím, a dokonce i životem, modlí se během celého těhotenství a pak porodí zdravé děti. Jejich víra dává jim naději.

V České republice proti interrupcím bojuje Hnutí Pro-život, podpořené katolickou církví. Pochod pro život je protipotratovou akcí, které každoročně hnutí organizuje. Tento pochod si ставí za cíl přitáhnout pozornost lidí, aby ti věděli, že existuje takové hnutí, které morálně a materiálně podporuje těhotné matky v případě nečekaného a nechtěného těhotenství. Lidé pro-life nebojují za úplný zákaz interrupcí, jenom říkají, že existují jiná řešení než umělé přerušování těhotenství.

V různých světových náboženstvích existují tresty za interrupce. Trest za umělý potrat v křesťanství je velmi přísný. Lidé, podílející se na provádění interrupce upadají do exkomunikace. A také církve neumožňuje ženě, která si nechala přerušit těhotenství, a těm, kdo na tom pozitivně spolupracovali, přijmout svátost svěcení. V buddhismu člověk za úspěšné zabití dostane odplatu. Interrupce, která byla provedena se špatnými úmysly, způsobí kratší život a náchylnost k nemocem. V islámu člověk, jehož jednání vedlo k ukončení těhotenství, musí dva měsíce nepřetržitě držet půst a stejně jako v judaismu musí zaplatit výkupné rodičům dítěte.

Názory ateistů na interrupce v České republice jsou vytvořeny na základě několika faktorů: výchovy v dané rodině, názorů jiných lidí, jejich vlastních morálních přesvědčení, názorů v médiích a jejich vlastní úrovní vzdělání. Ateisté jsou mnohem svobodnější ve své volbě, jelikož nejsou omezeni příkázáními, které náboženství ukládají a mají v této otázce více morálně vyvážené stanovisko. Názory ateistů na umělé přerušování těhotenství jsou nejednoznačné. Asi polovina respondentů nepovažuje interrupci za vraždu. Ale pokud člověk nemá vyznání, to neznamená, že nemá svůj vlastní názor, který se bude shodovat s božími příkázáními. Druhá polovina ateistů považuje interrupci za vraždu s výjimkami nebo bez nich. Jak ženy, tak i muži by nejčastěji ukončovaly těhotenství za tři případy:

těhotenství ohrožuje fyzický či psychický stav ženy, těhotenství, které vzniklo důsledkem znásilnění, a při patologii plodu. Osobní důvody, jako neschopnost pečovat o dítě nebo nežádoucí těhotenství, jsou pro muži více důležitými příčinami interrupce než pro ženy.

7. Seznam literatury

Knižní zdroje

DANN, Elijah G. 2011. God and the Public Square. *ProQuest Ebook Central*. [Online] 11. 10 2011. [Citace: 26. 06 2018.] Dostupné z: <http://ebookcentral.proquest.com/lib/czup/detail.action?docID=1037701>. ISBN: 9780739147115.

JAMES. 2013. Render Unto Darwin : Philosophical Aspects of the Christian Right's Crusade Against Science. *ProQuest Ebook Central*. [Online] 15. 12 2013. [Citace: 27. 06 2018.] Dostupné z: <http://ebookcentral.proquest.com/lib/czup/detail.action?docID=1569116>. ISBN: 9780812698794.

KEOWN, Damien. 2000. Buddhism: A Very Short Introduction. *ProQuest Ebook Central*. [Online] 01. 01. 2000. [Citace: 09. 02 2019.] Dostupné z: <https://search-proquest-com.infozdroje.czu.cz/docview/2131228061/8BA0375A9F794186PQ/6?accountid=26997>. ISBN: 9780191540103.

LUKER, Kristin. 1985. Abortion and the Politics of Motherhood. *ProQuest Ebook Central*. [Online] 04. 08 1985. Dostupné z: <https://ebookcentral-proquest-com.infozdroje.czu.cz/lib/czup/reader.action?docID=470868&query=Pro-choice>. ISBN: 9780520907928.

MAGUIRE, Daniel C. 2003. Sacred Rights : The Case for Contraception and Abortion in World Religions. *ProQuest Ebook Central*. [Online] 03. 04 2003. [Citace: 30. 12 2018.] Dostupné z: <https://ebookcentral-proquest-com.infozdroje.czu.cz/lib/czup/detail.action?docID=422923&query=abortion%20in%20religion>. ISBN: 9780195347814.

MILLER, Lisa. 2008. No God - And No Abortions. *EBSCO Industries*. [Online] 08. 12 2008. [Citace: 21. 09 2018.] Dostupné z: <https://web-b-ebsohost-com.infozdroje.czu.cz/ehost/detail/detail?vid=10&sid=4727f7e6-df2f-4d6d-9169-88e9d749b700%40pdc-v-sessmgr02&bdata=JnNpdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=35535562&db=a9h>. ISSN: 0028-9604.

PROCHOROV, A. M. 1978. *Большая советская энциклопедия / Bolšaja sovetskaja enciklopedija (Velká sovětská encyklopedie)*. 3th. Moskva : Советская энциклопедия / Sovetskaja enciklopedija (Sovětská encyklopedie), 1978.

ÚZIS ČR. 2018. Potraty 2016. *Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR*. [Online] 2018. [Citace: 28. 01 2019.] Dostupné z: <https://www.uzis.cz/category/tematicke-rady/zdravotnicka-statistika/potraty>. ISBN: 978-80-7472-172-4.

ZEDNÍČEK, Miroslav. 1983. Kodex kanonického práva. *LSSD*. [Online] 1983. [Citace: 26. 02 2019.] Překlad z latiny do češtiny. Dostupné z: http://pmr.op.cz/upload/varia/KODEX_KANONICKEHO_PRAVA_1983.pdf.

Internetové zdroje

BAROCHOVÁ, Petra. 2014. Vše, co jste chtěli vědět o potratové pilulce. Odpovědi gynekologa. *OnaDnes.cz*. [Online] 18. 06 2014. [Citace: 02. 12 2018.] https://ona.idnes.cz/potrato-va-pilulka-0nc-/zdravi.aspx?c=A140618_084638_zdravi_pet.

Bible. *Biblenet.cz*. [Online] [Citace: 03. 02 2019.] <http://biblenet.cz/app/b?book=Exod&no=1&search=Otev%C5%99%C3%ADt>.

ČESKO. Odbor statistiky obyvatelstva. 2014. Náboženská víra obyvatel podle výsledků sčítání lidu. *Český statistický úřad*. [Online] 27. 02 2014. [Citace: 22. 02 2019.] <https://www.czso.cz/documents/10180/20551795/17022014.pdf/c533e33c-79c4-4a1b-8494-e45e41c5da18?version=1.0>.

ČESKO. Usnesení č. 2/1993 Sb. 1992. Listina základních práv a svobod. *Zákony pro lidi*. [Online] 16. 12 1992. [Citace: 12. 11 2018.] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2?text=Listina+z%C3%A1kladn%C3%ADch+pr%C3%A1v+a+svobod>.

ČESKO. Vyhláška č. 75/1986 Sb. 1986. Vyhláška ministerstva zdravotnictví České socialistické republiky, kterou se provádí zákon České národní rady č. 66/1986 Sb., o umělém přerušení těhotenství. *Zákony pro lidi*. [Online] 07. 11 1986. [Citace: 05. 11 2018.] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1986-75#Top>.

ČESKO. Zákon 117/1852 ř.z. 1852. Trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích. *epravo.cz*. [Online] 27. 05 1852. [Citace: 15. 11 2018.] § 144. <https://www.epravo.cz/vyhledavani-asp/?Id=17&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>.

ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. 2009. Zákon trestní zákoník. *Zákony pro lidi*. [Online] 09. 02 2009. [Citace: 05. 11 2018.] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#cast2>.

ČESKO. Zákon č. 66/1986 Sb. 1986. Zákon České národní rady o umělém přerušení těhotenství. *Zákony pro lidi*. [Online] 03. 11 1986. [Citace: 05. 11 2018.] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1986-66>.

ČESKO. Zákon č. 68/1957 Sb. 1957. Zákon o umělém přerušení těhotenství. *Zákon pro lidi*. [Online] 19. 12 1957. [Citace: 15. 11 2018.] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1957-68/zneni-0>.

ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb. 2012. Občanský zákoník (nový). *Zákony pro lidi*. [Online] 03. 02 2012. [Citace: 12. 11 2018.] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89?text=Nov%C3%BD+ob%C4%8Dansk%C3%BD+z%C3%A1kon%C3%ADk>.

Český statistický úřad. 2004. Vývoj potratovosti v České republice - 1964 - 2002, Základní data o vývoji potratovosti. *Český statistický úřad*. [Online] 30. 06 2004. [Citace: 01. 12 2018.] <https://www.czso.cz/documents/10180/20540373/1.pdf/55d98bea-ac39-4a7b-80ba-d3e7bd2a74f9?version=1.0>.

DĚNISOV, Boris a SAKEVIČ, Viktorija. 2010. Перейдет ли Россия от аборта к планированию семьи? / Perejdět li Rossiija ot aborta k planirovaniju sem'i? (Bude Rusko přecházet z interrupcí na plánování rodiny?). *Демоскоп Weekly / Děmoskop Weekly (Demoskop Weekly)*. [Online] 2010. [Citace: 10. 02 2019.] <http://www.demoscope.ru/weekly/2011/0465/tema03.php>. ISSN 1726-2887.

HOUDMANN, Michael S. 2015. Co praví Bible o potratu? *Got Questions*. [Online] 2015. [Citace: 27. 01 2019.] <https://www.gotquestions.org/Cesky/potrat.html>.

Islam Global. 2017. Допускается ли в исламе делать аборт? / Dopuskajetsja li v islame dělat' abort? (Interrupce v islámu je povolena?). *Islam.global*. [Online] 17. 04 2017. [Citace: 03. 02 2019.] <https://islam.global/semya/deti/abort/>

KÁRNÝ, Miroslav. 2011. Genocida českých Židů. *Holocaust.cz*. [Online] 07. 08 2011. [Citace: 22. 02 2019.] Dle knihy „Terezínská pamětní kniha. Židovské oběti nacistických deportací z Čech a Moravy, 1941-1945.“ Autor Miroslav Kárný. <https://www.holocaust.cz/zdroje/odborne-a-dalsi-texty/genocida-ceskych-zidu/>.

Korán. *Korán*. [Online] [Citace: 03. 02 2019.] Korán v češtině od Médiaoislámu.cz. <https://www.koranoislamu.cz/>.

KOROBOV, Sergej. 2014. Евреи в Чехии / Jevrei v Čechii (Židé v Čechách). *Praga-praha.ru*. [Online] 15. 07 2014. [Citace: 22. 02 2019.] <http://www.praga-praha.ru/evrei-v-chexii/>.

KOUDA, Pavel. 2014. Interrupce. *Medixa.org*. [Online] 26. 10 2014. [Citace: 27. 01 2019.] <https://cs.medixa.org/lecba/interrupce>.

KOVÁŘ, Petr. 2016. Potrat a potrácení. *Gynprenatal*. [Online] 2016. [Citace: 02. 12 2018.] <https://www.gynprenatal.cz/potrat-a-potracereni/>.

Michal. 2011. Co je to ateismus. *i-Ateismus.cz*. [Online] 07. 01 2011 [Citace: 16. 01 2019.] <http://www.i-ateismus.cz/2011/01/co-je-to-ateismus/>.

Pew Research Center. 2015. Worldwide Abortion Policies. *Pew Research Center*. [Online] 5. 10 2015. [Citace: 27. 10 2018.] <http://www.pewresearch.org/interactives/global-abortion/>.

ПЛАЧТИЙ, Olga. 2009. За или против? Аборт на протяжении веков / *Za ili protiv? Abort na prořaženii vekov (Pro nebo proti? Potrat v průběhu staletí)*. *Школа Жизни.ru / Škola Žizni.ru (Škola Života.ru)*. [Online] 14. 01 2009. [Citace: 02. 02 2018.] <https://shkolazhizni.ru/culture/articles/22480/>.

PREOBRAŽENSKAJA, Jelena. 2017. Взгляды на аборт в истории христианства / *Vzgljady na abort v istorii christianstva (Názory na interrupce v dějinách křesťanství)*. *Независимый исследователь / Něžavisimyj issledovatel' (Nezávislý badatel)*. [Online] 18. 09 2017. [Citace: 02. 02 2019.] <https://antiobscurantism.jimdo.com>.

PREOBRAŽENSKAJA, Jelena. 2018. Ислам и аборт / *Islám a interrupce*. *Независимый исследователь / Něžavisimyj issledovatel' (Nezávislý badatel)*. [Online] 09. 01 2018. [Citace: 03. 02 2019.] <https://antiobscurantism.jimdo.com>.

PREOBRAŽENSKAJA, Jelena. 2018. Иудаизм и аборт / *Iudaizm i abort (Judaismus a interrupce)*. *Независимый исследователь / Něžavisimyj issledovatel' (Nezávislý badatel)*. [Online] 10. 04 2018. [Citace: 31. 12 2018.] <https://antiobscurantism.jimdo.com/>.

ŘÍHOVÁ, Michaela. 2018. Tisíce lidí v Praze protestovaly proti potratům. *Novinky.cz*. [Online] 07. 04 2018. [Citace: 19. 02 2019.] <https://www.novinky.cz/domaci/468459-tisice-lidi-v-praze-protestovaly-proti-potratum.html>.

SAMSONOV, Aleksandr. 2012. Eugenika ve třetí říši. *Vojennoje obozrenije*. [Online] 23. 10 2012. [Citace: 18. 11 2018.] <https://topwar.ru/20253-evgenika-v-tretem-reyhe.html>.

SOKAČOVÁ, Linda. 2006. Česká republika: něco málo z historie interrupcí. *Britské listy*. [Online] 05. 01 2006. [Citace: 12. 11 2018.] <https://legacy.blisty.cz/art/26365.html>.

SÜSSER, Dagmar F. 2012. Jak probíhá interrupce? *Maminka.cz*. [Online] 02. 02 2012. [Citace: 02. 12 2018.] <https://www.maminka.cz/clanek/jak-probiha-interrupce>.

ŠEBEŠ, Marek a MACKŮ, Pavel. Vybrané kapitoly ze židovské etiky. Náboženská identita a autorita. [Online] [Citace: 03. 02 2019.] Z knihy Morgan P./ Lawton C.: *Ethical Issues in Six Religious Traditions*. Edinburgh University Press, Edinburg 1996 přeložili Pavel Macků a Marek Šebeš.

http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:2B1SUMEJrboJ:home.tiscali.cz/stan.m/Etika_manzelstvi.

TARANOV, Sergej L. 2018. Статистика абортів за 100 лет даєт мінус 220 мільйонів росіян / Statistika abortov za 100 let dajet minus 220 millionov rossijan (Statistika interrupcí za 100 let dává mínus 220 milionů Rusů). *Новые Известия (Novye Izvestija / Nové zprávy)*. [Online] 26. 06 2018. [Citace: 01. 02 2019.]
<https://newizv.ru/news/society/20-06-2018/statistika-abortov-za-100-let-daet-minus-220-millionov-rossiyan>.

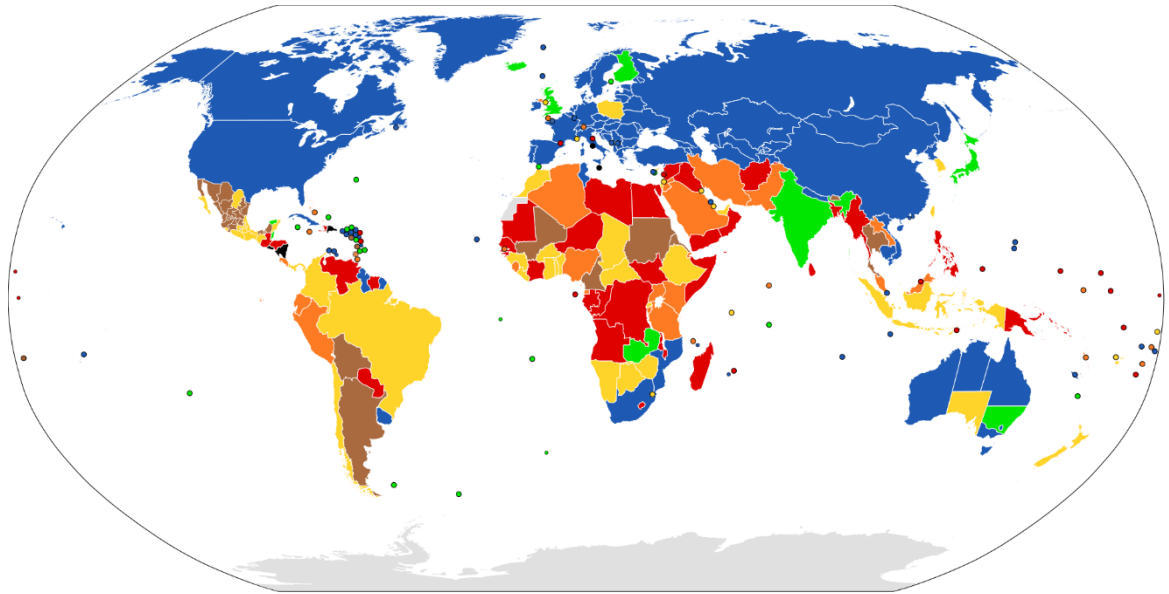
TOPINKA, Daniel, a další. Muslimové imigranti v České republice: etablování na veřejnosti. *Teologická fakulta*. [Online] [Citace: 21. 02 2019.] Text vznikl s podporou projektu Islám v ČR: etablování muslimů ve veřejném prostoru, který probíhá v rámci Programu bezpečnostního výzkumu České republiky v letech 2010-2015.
<http://www2.tf.jcu.cz/~klapetek/janku2.pdf>.

VAJSEJTLOVÁ, Barbora. 2018. Jsou vdané, mají děti a jdou na interrupci. Proč chtějí tyto ženy potrat? *OnaDnes.cz*. [Online] 29. 05 2018. [Citace: 27. 01 2019.]
https://www.idnes.cz/onadnes/zdravi/interrupce-v-dospelosti.A180523_130338_zdravi_pet.

8. Přílohy

Obrázek 1 Právní pojetí interrupcí na mapě světa

Zdroj: Wikipedia

- na požádání
- legální při znásilnění, ohrožení života matky, zdraví či psychického zdraví, defektu plodu, socioekonomických důvodech
- nelegální s výjimkou znásilnění, ohrožení života matky, zdraví či psychického zdraví, defektu plodu
- nelegální s výjimkou znásilnění, ohrožení života matky, zdraví či psychického zdraví
- nelegální s výjimkou ohrožení života matky, zdraví či psychického zdraví
- nelegální s výjimkou ohrožení života matky
- nelegální bez výjimky
- nejsou informace

Tabulka 3 Potraty podle typu v letech 1960–2002

Zdroj: Český statistický úřad

Období, rok	Průměrný roční počet potratů celkem	z toho		
		umělá přerušeni těhotenství	samovolné potraty	ostatní potraty
1960-64	79 741	61 327	18 314	100
1965-69	85 313	68 195	17 092	27
1970-74	83 180	63 698	19 469	13
1975-79	80 689	60 385	20 291	13
1980-84	91 216	73 921	17 277	18
1985-89	116 271	100 329	15 527	415
1990-94	101 653	87 392	13 299	962
1995-99	57 256	44 996	10 712	1 548
2000	47 370	34 623	11 300	1 447
2001	45 057	32 528	11 116	1 413
2002	43 743	31 142	11 256	1 345

Tabulka 4 Ukončená těhotenství podle způsobu ukončení v letech 1958–2002

Zdroj: Český statistický úřad

Průměr let, rok	Ukončená těhotenství	Narození	Potraty	Interrupce
1958	210,894	143,251	67,643	49,035
1959	209,579	130,310	79,269	61,914
1960	215,374	130,161	85,213	67,550
1961	219,563	132,201	87,362	70,062
1962	218,260	134,695	83,565	66,031
1963	221,739	150,062	71,677	51,470
1964	226,554	155,666	70,888	51,524
1965	224,886	148,545	76,341	58,554
1966	225,522	142,206	83,316	65,818
1967	226,144	139,413	86,731	69,850
1968	227,485	138,396	89,089	72,488
1969	235,243	144,155	91,088	74,263
1970	238,402	148,893	89,509	71,893
1971	241,685	155,233	86,452	68,652
1972	249,565	164,744	84,821	65,079
1973	259,939	182,953	76,986	55,898
1974	273,557	195,427	78,130	56,969
1975	269,211	192,869	76,342	55,511
1976	266,430	188,522	77,908	56,889
1977	264,521	182,865	81,656	61,114
1978	263,933	180,018	83,915	63,904
1979	256,708	173,084	83,624	64,505
1980	241,168	154,665	86,503	68,930

1981	234,559	145,186	89,373	71,574
1982	234,049	142,518	91,531	74,531
1983	230,165	138,132	92,033	75,037
1984	234,225	137,587	96,638	79,534
1985	235,845	136,488	99,357	83,042
1986	233,394	133,942	99,452	83,564
1987	258,159	131,469	126,690	109,626
1988	262,587	133,238	129,349	113,730
1989	255,388	128,881	126,507	111,683
1990	257,149	131,094	126,055	111,268
1991	249,900	129,850	120,050	106,042
1992	231,423	122,142	109,281	94,180
1993	206,915	121,470	85,445	70,634
1994	174,349	106,915	67,434	54,836
1995	157,987	96,397	61,590	49,531
1996	150,725	90,763	59,962	48,086
1997	147,903	90,930	56,973	45,022
1998	146,483	90,829	55,654	42,959
1999	141,877	89,774	52,103	39,382
2000	138,539	91,169	47,370	34,623
2001	136,035	90,978	45,057	32,528
2002	136,790	93,047	43,743	31,142

Tabulka 5 Vývoj počtu potratů podle druhu a způsobu provedení

Zdroj: ÚZIS ČR

Rok	České občanky									Cizinky	Úhmem vč. cizinek
	samo- volné	umělá přerušení těhotenství				ostat- ní	celkem bez MDT	mimo- dělož. těhot. (MDT)	celkem vč. MDT		
		miniinter- rupce	jiná legální	celkem	z toho ze zdrav. důvodů						
2006	12 837	18 159	5 451	23 608	4 623	3	36 448	1 226	37 674	2 285	39 959
2007	13 533	17 623	5 756	23 379	4 615	-	36 912	1 347	38 259	2 658	40 917
2008	13 619	17 385	5 849	23 234	4 360	-	36 853	1 341	38 194	3 252	41 446
2009	13 931	16 479	5 889	22 368	4 381	-	36 299	1 209	37 508	3 020	40 528
2010	13 390	16 293	5 715	22 008	4 249	7	35 405	1 209	36 614	2 659	39 273
2011	13 016	16 241	5 929	22 170	4 205	-	35 186	1 107	36 293	2 571	38 864
2012	12 917	15 531	5 842	21 373	4 295	-	34 290	1 125	35 415	2 319	37 734
2013	13 100	15 318	5 902	21 220	4 138	-	34 320	1 196	35 516	2 171	37 687
2014	13 276	14 712	5 844	20 556	4 225	-	33 832	1 170	35 002	1 955	36 957
2015	13 437	13 519	5 689	19 208	3 962	-	32 645	1 207	33 852	1 909	35 761
2016	13 587	13 084	6 231	19 315	4 048	3	32 905	1 243	34 148	1 773	35 921

Seznam grafů

Graf 1 Počet dětí u respondentů.....	43
Graf 2 Povolání respondentů.....	43
Graf 3 Vzdělání respondentů.....	43
Graf 4 Rodinný stav respondentů.....	43
Graf 5 Místo bydliště respondentů.....	43
Graf 6 Podíl věřících respondentů	44
Graf 7 Náboženství respondentů.....	44
Graf 8 Vliv náboženství na názor respondentů na interrupce.....	44
Graf 9 Názor respondentů na politiku interrupcí v ČR.....	45
Graf 10 Počátek lidského života.....	45
Graf 11 Názor respondentů, zda je interrupce vražda.....	46
Graf 12 Faktory ovlivňující názor respondentů na interrupce.....	47
Graf 13 Znalost respondentů o vedlejších účincích po interrupci.....	47
Graf 14 Názor žen na účast mužů v rozhodnutí o interrupci.....	48
Graf 15 Interrupce v životě žen.....	48
Graf 16 Důvody pro podstoupení interrupce u žen.....	49
Graf 17 Interrupce v životě mužů.....	49
Graf 18 Důvody mužů pro připuštění interrupce u žen.....	50

Seznam obrázků

Obrázek 1 Právní pojetí interrupcí na mapě světa	66
--	----

Seznam tabulek

Tabulka 1 Pohlaví a věk respondentů dotazníku	42
Tabulka 2 Rozhovor s věřícími	53
Tabulka 3 Potraty podle typu v letech 1960–2002.....	67
Tabulka 4 Ukončená těhotenství podle způsobu ukončení v letech 1958–2002	67
Tabulka 5 Vývoj počtu potratů podle druhu a způsobu provedení	68

Dotazník

1. Váš věk?
2. Vaše povolání?
3. Váš rodinný stav?
4. Vaše místo bydliště?
5. Vaše vzdělání?
6. Kolik máte dětí?
7. Jste věřící?
8. K jakému náboženství patříte?

9. Co vaše náboženství říká o potratu?
10. Ovlivňuje vaše náboženství váš názor na potrat?
11. Souhlasíte s tím, že potraty v České republice jsou povolené?
12. Proč nesouhlasíte? (viz 11.)
13. Kdy si myslíte, že život začíná?
14. Myslíte si, že potrat je vražda?
15. Vysvětlete, proč si tak myslíte? (viz 14.)
16. Co obecně ovlivňuje váš názor na potrat?
17. Věděli jste, že potrat má vedlejší účinky na zdraví a psychiku ženy?
18. Vaše pohlaví?

Část pro ženy:

19. Má otec dítěte rozhodovat o potratu?
20. Podstoupila jste někdy potrat?
21. Kolikrát a v jakém věku? (viz 20.)
22. Litujete tohoto rozhodnutí? (viz 20.)
23. Z jakých důvodů jste podstoupila potrat? (viz 20.)
24. Podstoupila byste potrat znovu? (viz 20.)
25. Z jakých důvodů byste podstoupila potrat?

Část pro muže:

26. Podstoupila někdy vaše manželka (partnerka) potrat?
27. Bylo to vaše společné rozhodnutí nebo pouze jednoho z vás? (viz 26.)
28. Vyberte okolnosti, se kterými souhlasíte, kdy by žena mohla jít na potrat.